

το ΖΑΓΟΡΙ μας

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ & ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Σίνα 4, 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ, Τηλ.: 26510-74000 ΦΑΞ: 26510-79286 - tozagorimas@gmail.com

Διαβάζεται από 2.000 οικογένειες Ζαγορίσιων στην Ελλάδα και σ' όλον τον κόσμο

ΕΤΟΣ
ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟ
ΑΡ. ΦΥΛ. 475
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ -
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΚΩΔΙΚΟΣ 092571

Καλοκαιρινός απολογισμός

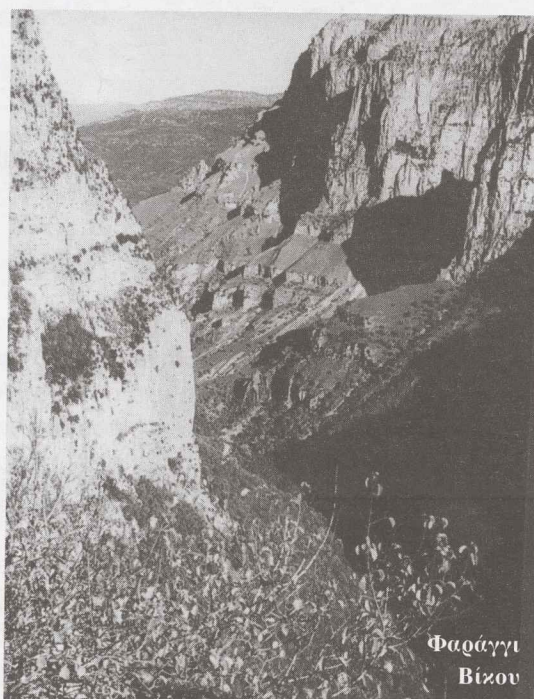
Δεν θ' ασχοληθώ με άλλες εποχές γιατί το Ζαγόρι έχει μόνο δύο, δηλαδή χειμώνα και καλοκαίρι. Το χειμώνα κλειστά χωριά και στ' άλλα λιγοστοί κάτοικοι. Δραστηριότητες ελάχιστες και μηδαμινές. Κυκλοφορία χρήματος μέχρι εικοσάευρω, κυκλοφορία ανθρώπων ως τέσσερις.

Χειμώνας με ευρεία έννοια.

Το καλοκαίρι, δηλαδή 4-5 μήνες, κάποια κίνηση με Ι.Χ. και λεωφορεία. Άνοιξαν και στα χωριά κάποια αραχνιασμένα σπίτια με το γυρισμό κάποιων αστών. Σημαντική κίνηση στον περιπατητικό τουρισμό. Αρκετή κίνηση στις επισκέψεις μνημείων και φυσικών καλλονών. Τα πορτοφόλια μισοάδεια, μόνο για καφέ και αναψυκτικό, άντε και σαλάτα και πατάτες τηγανητές. Ελάχιστοι πολιτιστικοί σύλλογοι οργάνωσαν αξιόλογες εκδηλώσεις. Τα πανηγύρια των χωριών υποτονικά. Έλειψε η παλιά καλή κομπανία, έλειψαν οι καλοί χορευτές, έλειψε το τσίπουρο, το κρασί, η σούβλα, το κοκορέτσι, η πίτα, ο σκεπαρνίσιος χαλβάς, η σιάμαλη. Ζήτη το σουβλάκι και η μπύρα. Ζήτη το συρτοτσιφετετέλια.

Η κρίση στην οικονομία εδώ και χρόνια οδηγεί και το Ζαγόρι στον κατήφορο. Η απογραφή του 2021 θα με δικαιώσει. Λιγότεροι δημότες, λιγότεροι ψηφοφόροι. Οι νέοι λιγοστεύουν, οι θέσεις εργασίας μειώνονται. Εκείνο που αυξάνεται, προς το παρόν, είναι οι υποψήφιοι Δήμαρχοι.

Κατά τα άλλα το καλοκαίρι άρχισε βροχερό και ακολούθησε ανομβρία ως τον Νοέμβρη. Όσοι μόνιμοι κάτοικοι καλλιεργούν κάποιο κήπο, για τις ατομικές τους ανάγκες δεν έφαγαν ντομάτα γιατί έπεσε περονόσπορος. Στις πατάτες δορυφόρος και οι πιπεριές άργησαν να καρπίσουν. Οι αγγουριές φορτωμένες και τα κρεμμύδια άρχισαν να φυτρώνουν. Για τους μη απαιτητικούς το καλοκαίρι ήσυχο. Ηλιοφάνεια, καθαρός αέρας, ησυχία χωρίς ντεσιμπέλ. Στον ίσκιο της πλατάνου καφές, τσίπουρο, πρέφα, δηλωτή. Στις μεσημεριανές συνάξεις ή το βράδυ πολιτικές συζητήσεις ήρεμες. Απ' τη χούντα ως σήμερα. Επιχειρήματα πειστικά και έωλα. Κι

Φαράγγι Βίκου

(Φωτ. Γιώργου Σφήκα)

ακολουθεί ύπνος ελαφρύς και ξεκούραστος.

Ζητάμε ανάπτυξη στο Ζαγόρι. Γιατί δεν ζητάμε να σταματήσει ο κατήφορος; Το Ζαγόρι κατρακυλά στη χαράδρα του Βίκου, του Αώου, στον Ζαγορίτικο. Πρέπει να βρεθεί φρένο να σταματήσει κι ύστερα να σταθεροποιηθεί. Οι περισσότεροι αρθρογράφοι υποστηρίζουν τον τουρισμό. Έχει καλώς. Ας φροντίσουν οι Ζαγορίσιοι για κάποιες ισορροπίες. Λένε να μην πειράξουμε το φυσικό περιβάλλον. Ας μου πει κάποιος γιατί η χαράδρα του Βίκου δεν λειτουργεί όπως το φαράγγι της Σαμαριάς; Γιατί πέφτουν τα γεφύρια μας; Έγραψε ο Μιχάλης Αράπογλου: «Οι Ζαγορίσιοι δεν πατούν σε λάσπες». Γιατί η κοιλάδα του Αώου δεν είναι επισκέψιμη; Γιατί δεν υπάρχει οργανωμένη ανάδειξη των θρησκευτικών μνημείων μας; Το Ζαγόρι είχε και πανίδα που τώρα εξαφανίστηκε. Τον Μάη μήνα ξυπνούσαμε με μια χαψιά ψωμί για «να τσακίσουμε τον κούκο». Οι πέρδικες πανηγύριζαν στις ράχες γύρω απ' τα

χωριά. «Πέρδικα ψημένη και γλυκό κρασί». Πανηγύρια στα χωριά απ' το ηλιοβασίλεμα ως την ανατολή του ήλιου. «Τώρα στα ξεχωρισμάτα έλα, γιε μου, να φιληθούμε, γιατί έχουμε ζωή και θάνατο, ποιος ξέρ' αν ξανανταμωθούμε». Επικοινωνία συγγενών και φίλων τα πανηγύρια. Προξενιά κι αρραβωνιάσματα. Χαρές μοιρασμένες, διπλές χαρές.

Τι να κάνουμε για να σταματήσει ο κατήφορος; Μεγάλο μέρος ευθύνης ανήκει στο κράτος. Λιγότερη ευθύνη έχει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ελάχιστη ευθύνη έχουν κάποιοι αυτοδιοικητικοί μας άρχοντες. Απ' τις σελίδες του περιοδικού μας στα σαράντα χρόνια έκδοσής του, διατυπώθηκαν εκατοντάδες προτάσεις εφικτές και ανέφικτες. Γεωργία - Γεωπονία. Κτηνοτροφία - Μεταποίηση. Το αυτό για τη Μμελισσοκομία. Εκμετάλλευση δασών ως τον καταναλωτή. Συνεταιριστικές οργανώσεις με καταστατική λειτουργία και έλεγχο. Αγροτουρισμός απ' τη βάση ως την ευχαρίστηση. Δηλαδή πρωινό με αυγό, μαρμελάδα, μέλι, βούτυρο, τυρί, όλα ντόπια κι όχι απ' τα Γιάννινα. Μεσημεριανό με κρέατα ντόπια, γίγαντες, πατάτες, πίτες, χορταρικά. Λειτουργήσαν κάποια προγράμματα όπως LIFE και LEADER και γεμίσαμε ταβέρνες, ξενώνες και ξενοδοχεία. Είχαν τα προγράμματα κι άλλες δράσεις που δεν χρησιμοποιήθηκαν.

Λίγο πολύ όλες οι προτάσεις θέλουν χρήμα αφού ζούμε τώρα σε καπιταλισμό. Το πόσα χρήματα χρειάζονται και πού θα βρεθούν είναι πρόβλημα. Το Ζαγόρι έχει προϋποθέσεις, έχει να επιδείξει ομορφιές, έχει πρωτεύουσα ιστορική διαδρομή, έχει έργα των χεριών. Αυτά δεν θα προσεγγίσουν επενδύσεις; Επενδυτές ντόπιοι και ξένοι δεν έχει σημασία.

Το Ζαγόρι έγινε γνωστό στην Ευρώπη και παράπέρα. Το καλοκαίρι γνώρισα Ινδή επιστήμονα που ερευνούσε τα ενδημικά πουλιά. Ξεπάγη στο Καπέσοβο αρχιτέκτονες απ' την Αμερική και ζωγράφους απ' την Ευρώπη. Κάθε χωριό του Ζαγοριού κάτι έχει να επιδείξει.

Καλές γιορτές.

Απόστολος Ντιναλέξης

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΙΛΕΖ, εύχεται σε όλους τους Ζαγορίσιους
ΚΑΛΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ, ΚΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ, ΚΑΛΗ ΧΡΟΝΙΑ

Ένας ακόμη χρόνος, το 2018, στην εκπνοή του γίνεται **παρελθόν**. Στη θέση του, έρχεται ένας καινούριος χρόνος (Πρωτοχρονιά) το 2019, που γίνεται **παρόν**. Μ' αυτόν τον τρόπο, και με τη συνδρομή του αριθμητικού συστήματος, συρρικνώνεται το **μέλλον** και γίνεται αρχικά παρόν και στη συνέχεια παρελθόν.

Ένα ατέλειωτο, αέναο παιχνίδι, του φαινομένου αυτού που αποκαλούμε «**χρόνο**».

Στη «ροή-αλυσίδα» του χρόνου, που ξεκίνησε από την αρχή του Σύμπαντος και θα διαωνίζεται, όσο θα υπάρχει σ' αυτό, ζωή και φως.

Βασικός πυρήνας του χρόνου είναι το «**ημερονύκτιο**» που έχει την αφετηρία του στο ξημέρωμα της ημέρας (Ανατολή) και την αφετηρία της περιστροφής της γης, επερχόμενης της Δύσεως, οπότε ολοκληρώνεται η ημερήσια περιστροφή του Πλανήτη μας γη.

Από δω και πέρα, το ρόλο της πορείας του χρόνου αναλαμβάνει το αριθμητικό σύστημα που είναι κι αυτό ατέλειωτο και συμβαδίζει με το ατέλειωτο του χρόνου. Το κοινό ρολόι του χεριού μας (πέρα από τις άλλες συσκευές μέτρησης χρόνου που δημιούργησε η Τεχνολογία)

Χρονογράφημα

Χριστούγεννα 2018 / Πρωτοχρονιά 2019

Σταύρου Συκιώτη

μας πληροφορεί, κάθε στιγμή, για τις χρονικές στιγμές του πλανήτη μας. Ό,τι απλούστερο, προκειμένου να ταυτοποιηθεί ο ορισμός της έννοιας του «χρόνου» που απασχολεί αστρολόγους, φιλοσόφους και λοιπούς επιστήμονες.

Χαρακτηριστική η απάντηση του σοφού **Αϊνστάιν** που απάντησε σε σχετική ερώτηση: «**Τι**

είναι χρόνος;» απάντησε: «**Ό,τι μετράνε τα ρολόγια μας**». Ό,τι απλούστερο για τον απλοϊκό άνθρωπο που δεν αποβλέπει να προσεγγίσει, περαιτέρω, την εννοιολογία του «**Χωροχρόνου**».

Με τη λήξη του χρόνου συναπαντάται η λέξη «**Καιρός**». Πολλές οι καθημερινές φρασούλες μας: «Δεν έχω καιρό (χρόνο) για ν' ασχοληθώ μ' αυτή τη δουλειά. **Καιρός** παντί πράγματι. Με το πέρασμα του καιρού θα δούμε. Τα Χριστούγεννα είναι επίκαιρα. **Καιρός**, να προχωρήσουμε το «**κείμενο**».

«**Προεστιάσωμεν, λαοί, Χριστού τα Γενέθλια**» και **επάρροντες τον νουν επί την Βηθλεέμ, αναθώμεν τη διανοία και κατίδωμεν την παρθένον τοις ψυχικοίς οφθαλμοίς επιγενομένην τίκτειν εν σπηλαίω τον των όλων Κύριον και Θεόν ημών...**» (προσάρτιο ιδιόμελο).

Τα Χριστούγεννα —όπως και το Πάσχα την Άνοιξη— είναι δυο μεγάλες εορταστικές περιόδους του Χριστιανισμού. Σ' αυτό το διάστημα, που σχετίζεται με την επίγεια γέννηση και παρουσία του Ιησού Χριστού και τον εξ αυτής με την εν συνεχεία

ανάληψή Του στον ουράνιο θρόνο Του.

Ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα των εορτών αυτών είναι η ομαδικότητα των πιστών στο εκκλησιασμά, η πανηγυρική φωταγώγηση των εκκλησιών, το έντονο τελετουργικό δρώμενο και η πανηγυρική ψαλμωδία, επιδρούν ψυχολογικά στις ψυχές των πιστών, με αποτέλεσμα να αποτελούν ψυχο-πνευματικό περιεχόμενο στη ζωή κάθε πιστού, όταν, μάλιστα, αυτή η επίδραση ξεκινάει από την παιδική ηλικία που είναι συναισθηματικά ευάλωτη σε τέτοιες ψυχολογικές συγκινήσεις. Στην εορταστική αυτή ομαδικότητα των πιστών ο κάθε άνθρωπος νιώθει την προσέγγισή του με τους άλλους ανθρώπους, τα συναισθήματα αγάπης, αλληλεγγύης και συνεργασίας που τον βοηθούν στην κανονικότητά του με το κοινωνικό περιβάλλον του.

Η Πρωτοχρονιά, που εμπλέκεται μέσα στο 15ήμερο των Χριστουγεννιάτικων εορτών, αποτελεί την αφετηρία του 12μήνου, καινούριου χρόνου 2019. Στη ροή του, λοιπόν, αυτό το 12μηνο επιδέχεται την παρουσία καλού ή κακού γεγονότος, την ομαλή ή ανώμαλη πορεία, το ευχάριστο και ευτυχές ή δυσάρεστο και δυστυχές. Γι' αυτό η κάθε Πρωτοχρονιά παρουσιάζει ποικίλες εκφάνσεις σκέψεων και προβληματισμών και αντίστοιχα συμπεριφορές κι' εκδηλώσεις για την όποια ευτυχία εξέλιξη της καθημερινότητάς. Αποτέλεσμα αυτού του φαινομένου είναι η κάθε Πρωτοχρονιά ή κάθε καινούριος χρόνος να αντιμετωπίζεται από κάθε άνθρωπο με προϋποθέσεις που να συντελούν και να βελτιώνουν την ποιότητα ζωής του.

Έτσι, στην περίπτωση αυτή επιστρατεύεται κάθε έμπνευση από την οποία η Λαογραφία είναι πλούσια, παρουσιάζοντας στην ιστορίας της, ποικίλες μορφές **γούρια ή άλλες σκοτεινές μορφές**, που συντελούν στην πραγμάτωση επιθυμητών και λυσιτελών λύσεων.

Το θέμα αυτό είναι αρκετά πλούσιο, πλην ο χώρος της «**Δεύτερης Σελίδας**» δεν επιτρέπει να ασχοληθούμε.

Διήγημα

Ο μαύρος σκύλος

Νύχτα Αυγούστου. Όλη η περιοχή πανηγυρίζει. Δύο νέοι γυρίζουν στο χωριό τους γεμάτοι ερωτική μέθη, άκουσμα οργάνων, αμίλητοι. Στην ανηφόρα από τον Άγιο Αθανάσιο ως το χωριό τους, τους πρόκανε φορτηγάκι. Ο οδηγός τους ρώτησε αν ήθελαν να τους δείξουν ένα σπίτι στο χωριό τους. Πρόθυμα απάντησαν κι ο οδηγός τους έδειξε να ανεβούν στην καρότσα. Μόλις όμως, ένας από το ένα μέρος κι ένας από το άλλο πάτησαν στην καρότσα, άφησαν άγρια φοβισμένη φωνή. Ο συνοδηγός κατάλαβε και τους καθυσήχασε πως ο μαύρος

γιο για το ακατάλληλο της ώρας ανέβηκαν σε κοντινό δέντρο να παρακολουθήσουν. Από κει τα είδαν και τα άκουσαν όλα και το πρωί της άλλης μέρας, που ήταν Κυριακή, τα διέδωσαν στο χωριό.

Ο οδηγός χτύπησε την πόρτα του αρχοντικού δυο-τρεις φορές... Καμία απόκριση. Ξαναχτύπησε πολύ πιο δυνατά. Ακούστηκε μέσα μια πόρτα ν' ανοίγει και στο διάδρομο

του στην αυλή. Αυτός άνοιξε περισσότερο την πόρτα και ρώτησε τους δυο αγνώστους τι τον ήθελαν αυτήν την ώρα. Ο οδηγός έβαλε στα χέρια του

Φρίξου Τζιόβα

αφέντη την αλυσίδα του σκύλου και του είπε πως το στέλνει ο καραγκιοζοπαίχτης της περιοχής για τα χρήματα που του χρωστάει. Τότε πρόσεξε

1920. Άποψη από κεντρική πλατεία προς «Καρακαλιμόνι».

Από το Λευκάρι του Φωκ. Καψάλη «Δοβρά».

σκύλος, που το κεφάλι του άγγιζε τη μία άκρη της καρότσας και η τεντωμένη ουρά του την άλλη, ήταν το πιο ήμερο σκυλί του κόσμου. Αν το χάιδευαν λίγο στη ράχη θα γίνονταν αμέσως φίλοι. Οι νέοι του χάιδεψαν τη ράχη. Ανασηκώθηκε στα μπροστινά του πόδια αφήνοντας χαρούμενο γρύλισμα κι αμέσως τους έγλυψε τα χέρια.

Το φορτηγάκι στάθηκε στο κέντρο του χωριού. Κατέβηκαν όλοι μαζί με το σκύλο. Λίγο πιο πάνω τα παιδιά έδειξαν ένα αρχοντικό σπίτι, ήταν αυτό που ζητούσαν. Οι νέοι περιερ-

ελαφριά πατήματα από γυναίκες παντόφλες. Άνοιξε μισό δάχτυλο η εξώπορτα και γυναικεία φωνή τους ρώτησε τι θέλουν. Εκείνοι απάντησαν πως ζητούν τον αφέντη. Είχαν κάτι να του δώσουν, αλλά μόνο στα χέρια του. Η γυναίκα γύρισε στο σπίτι να ξυπνήσει τον αφέντη. Ο άνθρωπος αυτός ήταν ο πιο πλούσιος της περιοχής, ο πιο αδίστακτος τοκογλύφος και όλοι από πίσω του τον ονόμαζαν Σάυλοκ και μαύρο σκυλί.

Ακούστηκε ο ξερόβηχας του αφέντη και τα πατήματά

το μαύρο σκέλο και μανιασμένος τράβηξε μια γραθιά στο πρόσωπο του οδηγού και μια κλωστή στο σύντροφό του. Εκείνοι ξαφνιασμένοι δεν κατάλαβαν γιατί τους χτύπησε και άρχισαν κι αυτοί να τον χτυπούν. Εγινε άγρια πάλη. Εξαγριωμένος ο αφέντης από το πεσκέσι του καραγκιοζοπαίχτη —είχε κερδίσει το σκύλο σε δίκη στο δικαστήριο και ήθελε να τον ειρωνευτεί— έτρεξε στο σπίτι, άρπαξε το δίκαννο και σφαίρες κι άρχισε να πυροβολεί. Πρώτα θέλησε να σκοτώσει το σκυλί. Το πέτυχαν λίγα

σκάγια στη ράχη, το έτσουξαν και χάθηκε από την ανοιγμένη πόρτα στο σκοτάδι. Μαζί του το έβαλαν στα πόδια και οι δυο φίλοι. Αυτός εξακολουθούσε να πυροβολεί μανιασμένα στο άγνωστο.

Άνοιξαν πόρτες και παράθυρα, ξύπνησε το χωριό φοβισμένο, κανένας δεν ήξερε τι συμβαίνει. Η χωροφυλακή τρέμαξε να του πάρει το όπλο από τα χέρια. Ο κοινοτικός γιατρός του έκανε ενέσεις να τον ησυχάσει. Προς τα ξημερώματα τον πήρε βαθύς ύπνος.

Όταν βγήκε το εκκλησιασμά στην πλατεία και στα καφενεία του χωριού και έμαθαν λεπτομέρειες από τους δυο νέους που ήταν σκαρφαλωμένοι στο δέντρο, έβαλαν τα γέλια μόλις είδαν τον άρχοντα να ξεμυτίζει από την πόρτα του σπιτιού του σιδερωμένος και με αργυρό μπαστούνι να το παίζει στα χέρια αγέρωχος. Ήταν τόσα τα γέλια και τα σφυρίγματα στον παντοδύναμο άρχοντα του τόπου, που δεν είχε αφήσει δυστυχούντα να μην του πάρει χωράφι ή αμπέλι! Εκείνη τη στιγμή, λέγεται πως έγινε σεισμός και μεγάλο κοτρώνι ξεκόπηκε από την κορφή του λόφου και βούλιαξε τη στέγη μιας αχυροκαλύβας. Τέτοιος σεισμός που τον αποδώσανε στο σκληρό και ειρωνικό γέλιο που άλλος δεν θα ξαναγίνει τέτοιος στους αιώνες...

Πέθανε έρμηος και μόνος, κανένας δεν πήγε στην ταφή του εκτός από τη βοηθό του, τόση περιφρόνηση και τόση αηδία που δεν είχε ξαναφανεί! Ο σκύλος δεν ξαναπάτησε πόδι σε χωριό. Βρήκε καταφύγιο σε στάνη και όλη μέρα ήταν με το γέρο-τσέλιγκα. Λέγανε μάλιστα πως τους είδανε στο σεληνόφως να χορεύουν οι δυο τους και η σελήνη ασημένιο ντέφι, με φωτεινές ίνες, έδινε το ρυθμό των ποδιών...

Φρίξου Τζιόβα

(διά χειρός

Ευθαλίας Παπαγεωργίου)

Η γνώση λέει στη νόηση

Εσείς όλοι που σέρνεστε σε πόλεις και σοκάκια και βραδυσημερώνετε πίνοντας ποτηράκια ελάτε εδώ να ζήσετε στον καθαρό αγέρα σ' αμαλαγιές να κάθεστε και σε πλαγιές πιο πέρα τη μούχλα να μη γεύεστε με τοστ να την περνάτε φτιάξτε κουλούρα πεταχτή, τρώγτε ψωμί με γάλα από κλειδό φάτε τυρί, φάτε σπαράγγια φρέσκα χωρίς τις σάλτσες φαγητού, φάτε ντομάτα κήπου μάγουλα να 'χει κόκκινα και να 'ναι ποτισμένη με το νεράκι του βουνού να 'ναι δροσολουσμένη κι όχι από θερμοκήπιο και ζόρικα βγαλμένη.

Φάτε ντομάτα μ' άρωμα κι όχι μεταλλαγμένη από φουσκή και κοπριά, στο χώμα γεννημένη φάτε φακές από πλαγιά, φάτε κι αυγά βρασμένα κι όχι καρπούς με λίπασμα και παραφουσκωμένα λάχανα φάτε άγρια και γκόρτσα γινωμένα φάτε χειρόμυλο μαφτό, βλάντας βουνίσιο βούτρο να 'χετε φρέσκο μάγουλο και λάγαρο το μούτρο.

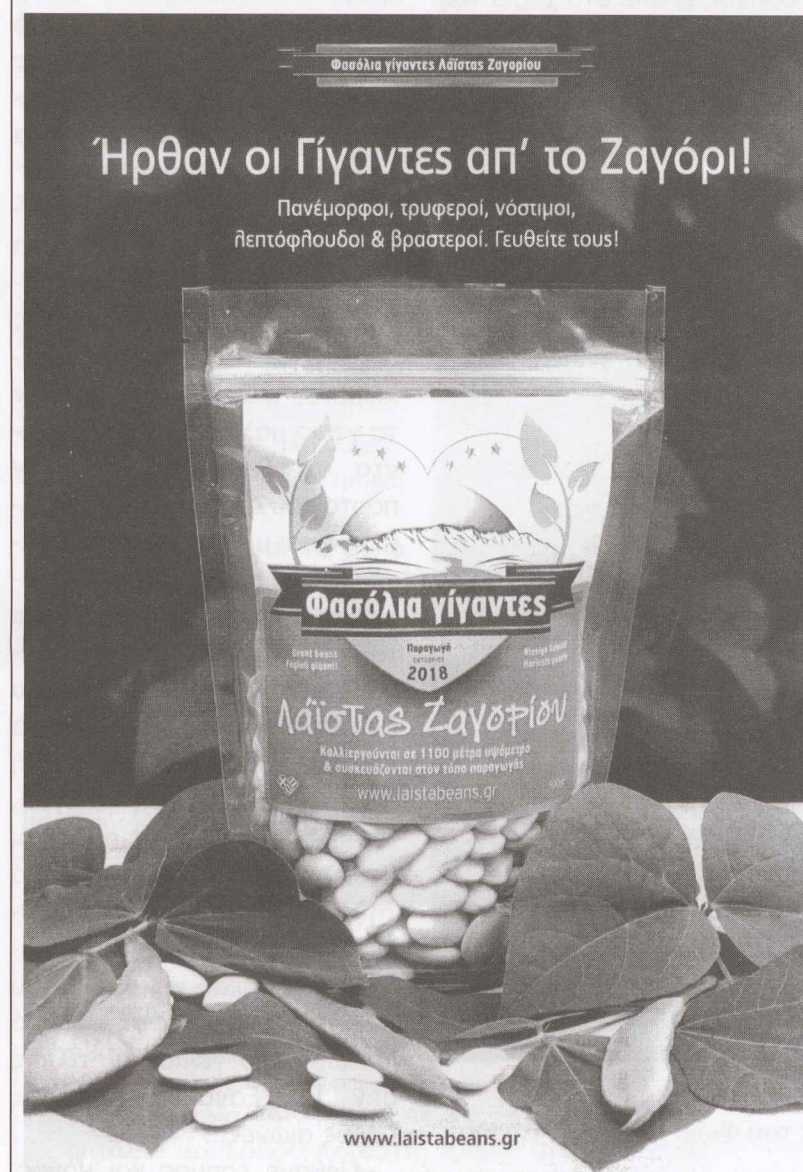
Γιώργος Σπ. Μουσελίκης

Σημείωση: Ο Γιώργος Μουσελίκης είναι γιος του γνωστού και πολυγλωσσικού Ηπειρώτη λόγιου Σπύρου Μουσελίκη που μας τιμά με τη φιλία του. Εδώ ισχύει και το γνωστό: «το μήλο κάτω από τη μηλιά θα πέσει»!

ΗΡΘΑΝ ΟΙ ΓΙΓΑΝΤΕΣ ΑΠ' ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Με το παρόν τεύχος, αγαπητοί αναγνώστες, θα λάβετε διαφημιστικό φυλλάδιο μιας καινούργιας επιχείρησης που ξεκίνησε στην Λάιστα Ζαγορίου. Κρίναμε σκόπιμο να βοηθήσουμε την προσπάθεια αυτή με την ευχή να βρει μιμητές και σ' άλλα χωριά μας. Το περιοδικό μας για δεκαετίες γράφει για την ανάπτυξη στο Ζαγόρι και πρέπει να επαινέσουμε τον κ. Αθανάσιο Δ. Τζίμα για την προσπάθεια που ξεκίνησε φέτος.

Η επιχείρησή του ξεκίνησε το 2018 και ήδη η πρώτη παραγωγή του Οκτωβρίου διατίθεται στην κατανάλωση. Στη Λάιστα, σε υψόμετρο 100 μ., σε έκταση τεσσάρων στρεμμάτων καλλιεργεί γίγαντες. «**Πανέμορφοι, τρυφεροί, νόστιμοι, λεπτοφλουδοί και βραστεροί**». Η επιχείρηση διαθέτει εγκαταστάσεις ευρωπαϊκών προδιαγραφών, όπως θα δείτε και στο φυλλάδιο, στις οποίες αποξηραίνονται και συσκευάζονται οι γίγαντες. Εξάλλου στο φυλλάδιο θα βρείτε έξι συνταγές και στο SITE περισσότερες. Τέλος υπάρχει και τρόπος παραγγελίας.

Και επειδή κάποιες περιοχές της χώρας μας υπερηφανεύονται για τα προϊόντα τους, ήρθε η ώρα να επαινεθεί και το Ζαγόρι για τους γίγαντες. Ο ιστορικός μας Ιωάννης Λαμπρίδης γράφει για το Πάπιγκο και για τα χωριά του Ανατολικού Ζαγορίου ότι καλλιεργούν όσπρια και ιδίως γίγαντες. «**Ηρθαν, λοιπόν, οι γίγαντες απ' το Ζαγόρι**» και μακάρι το παράδειγμα της Λάιστας ν' ακολουθήσουν κι άλλα χωριά.

«Το Ζαγόρι μας»

ΑΠΟΨΕΙΣ

Τα «γιατί» στο Ζαγόρι...

(Ταυτοποίηση τόπων με προϊόντα)

Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ*

Όταν ακούει Ζαγόρι, ένας «ξένος» αυτό που του έρχεται στο μυαλό είναι το Πάπιγκο, η χαράδρα του Βίκου ή έστω το (εμφιαλωμένο) νερό.

Όσοι καταγόμαστε από το Ζαγόρι, ξέρουμε πως είναι αυτά και άλλα πολλά. Τα «άλλα πολλά» είναι που θέλω να αναδείξω.

Τι παράγει το Ζαγόρι που μπορεί να είναι και ΠΟΠ*;

Φασόλια γίγαντες, πατάτες, κράνα, αρωματικά φυτά... ή κάποια από αυτά τουλάχιστον, μπορούν (με σωστή οργάνωση) να δημιουργήσουν αρκετές θέσεις εργασίας στην περιοχή.

Το Πήλιο έχει τα μήλα. Λες «Zagorin» και αμέσως το μυαλό σου πηγαίνει στα μήλα Πηλίου (κοιτάξτε λίγο το όνομα που έχουν κατοχυρώσει!)

Το Μέτσοβο έχει τα τυριά. Ακούς «Μετσοβόνε» και αυτομάτως ξέρεις πως είναι τυρί Μετσόβου.

Η Ζίτσα έχει τα κρασιά. Ψάχνεις για Ξακουστά κρασιά από την Ήπειρο και αμέσως η κουβέντα καταλήγει στα «Κρασιά Ζίτσας».

Λες Ζαγόρι και αμέσως το μυαλό σου πηγαίνει στο φυσικό μεταλλικό νερό. Το οποίο γεωγραφικά εμφιαλώνεται σε γειτονική περιοχή και σε όμορο δήμο.

***

Γιατί; Ποιος φτάει; Τι φταίει; Οι λανθασμένες τακτικές όλων των προηγούμενων ετών. Οι άνθρωποι που δεν τόλμησαν και όλοι αυτοί που προσπάθησαν να κάνουν έστω και μια μικρή προσπάθεια και βρήκαν κλειστές πόρτες και ακόμη πιο κλειστά μυαλά.

Δεν είναι μόνο τουρισμός το Ζαγόρι. Δεν είναι όλοι γεννημένοι ξενοδόχοι και δεν έχουν όλοι τις εγκαταστάσεις (και το κεφάλαιο) για να δημιουργήσουν κάτι γύρω από τον τουρισμό.

Γιατί δεν υπάρχει ένας συνεταιρισμός που να εμπορεύεται ΠΟΠ γίγαντες Ζαγορίου; Γιατί δεν υπάρχει ένας συνεταιρισμός που να εξάγει λικέρ (κράνο) Ζαγορίου; Γιατί δεν υπάρχουν στα σουπερ μάρκετ αρωματικά φυτά Ζαγορίου (μιας περιοχής Ξακουστικής για τους βικογιατρούς);

Ξέρετε γιατί... επειδή όλοι θέλαμε (ίσως κάποιοι να θέλουν ακόμη) μια θέση στο δημόσιο, μια θέση αιρετού που θα διατάζει και θα παίζει τα παιχνίδια του, για να παρατείνει την θητεία του και να παίρνει εύκολο χρήμα. Με αποτέλεσμα να μην γίνεται κάποιο αξιόλογο έργο σε μια τόσο αδικημένη από τον ίδιο της τον εαυτό περιοχή.

Δεν μπορείς να διοικείς από τα καφενεία. Όποιος δουλεύει, προσφέρει και ιδρώνει για τον τόπο του, αξίζει να έχει μια θέση στο πάνθεον της ιστορίας. Όλοι οι άλλοι ας μάθουν τα βασικά και μιλάμε!

Σημ.: ΠΟΠ «προστατευόμενη ονομασία προέλευσης»: το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται για την περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου.

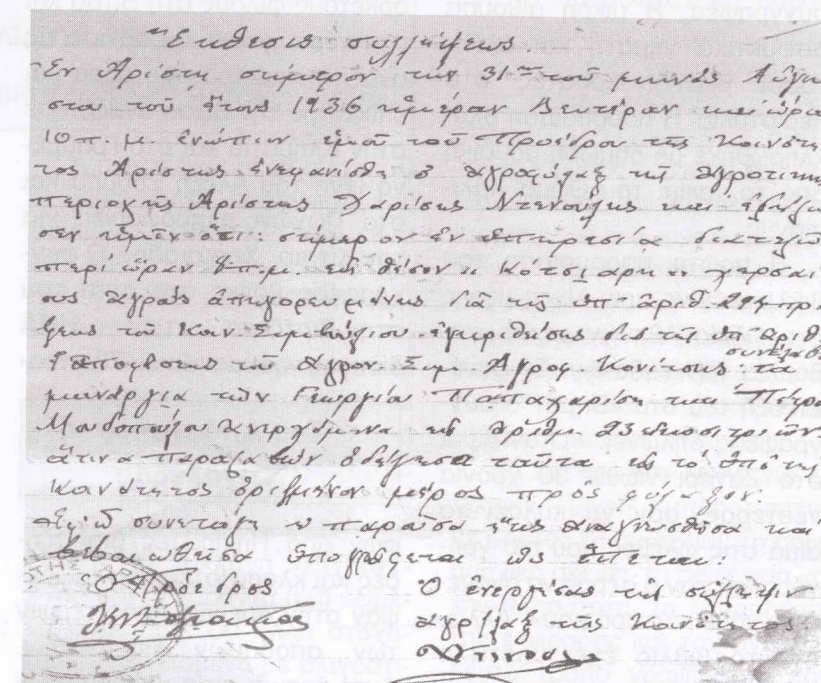
Παραθέτω, στη συνέχεια δυο κείμενα από το βιβλίο, μια έκθεση σύλληψης και μια απόδοση παραλείποντας τα μη ουσιαστικά.

* Ο Άγγελος Μητσόπουλος είναι Ποιητής - Συγγραφέας.

Μνήμες από τα παλιά

Δραγάτες και δραγατσιές

Χρήστου Γκούθη

1. Έκθεσις συλλήψεως

Εν Αρίστη σήμερα την 31ην του μηνός Αυγούστου του έτους 1936, ημέραν Δευτέραν και ώραν 10 π.μ., ενώπιον εμού... ενεφανίσθη ο αγροφύλαξ της... Χαρίσης Ντινούλης και εδήλωσεν... εις θέσιν «Κότσιαρα»... συνέλαβε (sic) τα μανάρια του Γ. Παπαχαρίτη και Π. Μουδόπουλου εις αριθμόν 23... και οδήγησεν ταύτα εις το ... προς φύλαξιν.

Εφ' ω συνετάγη... υπογράφεται ως έπεται:

Ο Πρόεδρος
Κ. Ζιάβιακας (Τ.Σ.)
Ο ενεργείας την σύλληψιν
Αγροφύλαξ
Χ. Ντινούλης

2. Έκθεσις αποδόσεως

Εν Αρίστη, σήμερα την 31ην του μηνός Αυγούστου ημέραν Δευτέραν και ώραν 4ην μ.μ. ενώπιον εμού..... ενεφανίσθησαν οι Γ. Παπαχαρίσης και Π. Μουδόπουλος και μοι εδήλωσαν... τα συλληφθέντα σήμερα μανάρια ανήκουν εις αυτούς και... καταβαλόντες τα υπό του Ν..... σύλληπτρα εκ δρχ. 46. Ημείς, ο Πρόεδρος... διατάξαμεν... την απόδοσιν των μαναριών.

Εφ' ω συνετάγη... υπογράφεται ως έπεται:

Ο Πρόεδρος
Κ. Ζιάβιακας (Τ.Σ.)
Ο Αγροφύλαξ
Χ. Ντινούλης
Οι παραλαβόντες
Γ. Παπαχαρίτης
Π. Μουδόπουλος

Ο μπαρμπα-Χάρης Ντινούλης υπήρξε από τους αυστηρότερους δραγάτες του χωριού αλλά και αέριος χαρακτήρας που δεν εξαγοραζόταν με τίποτε. Κατά τα άλλα, σαν άνθρωπος, ήταν συμπαθέστατος. Στο βιβλίο (τετράδιο 40 φύλων) υπάρχουν και λίγες διαφορετικές εκθέσεις. Πρόκειται για τις «Εκθέσεις συμβιβάσεως», οι οποίες έχουν να κάνουν με κοπάδι κι όχι με λίγα ζώα. Στις περιπτώσεις αυτές ο δραγάτης έκανε τη «σύλληψη» μιας προβατίνας ή μιας γίδας και την πήγαινε στο κατώ των γραφείων της Κοινότητας. Ο πρόεδρος έστελνε επιστολή στον ιδιοκτήτη του κοπαδιού «να προσέλθει προς διαπραγμάτευσιν».

Μια τέτοια «έκθεση συμβιβάσεως» είναι και η ακόλουθη:

Έκθεσις συμβιβάσεως

(Συμβιβασμός κτηνοτρόφου Κ. Κοτούλη μετά προέδρου Θ. Καπέλλου δια δρχ. 200)

Εν Αρίστη σήμερα την 17ην Μαΐου 1936 ημέραν της εβδομάδος Κυριακήν, παρουσιάσθεις ενώπιόν μου ο εκ Δολιανών κτηνοτρόφος Κ. Κοτούλης κατέθετεν δρχ. 200 διά ζημίαν... εις θέσιν Κλεισούρα...

...Η ζημία, εκτιμηθείσα παρά πραγματογνωμόνων εγένετο αποδεκτή παρ' αμφοτέρων.

Εφ' ω... υπογράφεται ως έπεται:
Ο Πρόεδρος της Κοινότητος
Θ. Καπέλλος (Τ.Σ.)
Ο συμβιβασθείς κτηνοτρόφος
Κ. Κοτούλης

Έχω ένα προσωπικό μου βίωμα όταν στο χωριό μου ήταν δραγάτης ο μπαρμπα-Χάρης Ντινούλης. Πρέπει να ήταν το 1939 ή το 1940, καλοκαίρι μήνα Αύγουστο.

Ο μπαρμπα-Χάρης είχε πάρει τη δουλειά του στα σοβαρά. Δεν το 'χε σε τίποτε να κάνει μηνύσεις για «κλοπή οπωρών» (ακόμα και σε συγγενείς του) κι άντε να τρέχεις στο ειρηνοδικείο της Κόνιτσας.

Μια μέρα, όταν μια ομάδα παιδιών γυρίζαμε από εκδρομή στα πλατάνια του Βοϊδομάτη, από το παλιό μονοπάτι (αυτοκινητόδρομος μετά την Αρίστη έγινε κάπου το 1975 και τ' αυτοκίνητα τώρα φτάνουν ως το Πάπιγκο). Το μονοπάτι ξεκινούσε από τη γειτονιά του Αη-Νικόλα κι έφτανε, ευθεία γραμμή, στο ποτάμι. Οι άνθρωποι έφτιαχναν μονοπάτια έχοντας ή μη υπόψη τον κανόνα ότι «η ευθεία είναι η συντομότερα πάσης άλλης γραμμής».

Στην άκρη του μονοπατιού, στο έμπα του χωριού μια συκιά πέταγε προκλητικά τα κλαριά της, με τα ωραία κι ώριμα σύκα, πάνω από τα κεφάλια μας στο μονοπάτι. Δεν άντεξα στον πειρασμό έκοψα δυο σύκα (που να μην τα 'κοβα) και προχωρώντας απολάμβανα τη γλύκα τους. Έλα όμως που αυτή η γλύκα έγινε σύντομα πίκρα, αφού ο μπαρμπα-Χάρης, καθισμένος σε μια κοτρώνα με είδε να «κλέπτω οπώρας». Την ώρα που περνούσα από μπροστά του (εγώ βέβαια είχα καταλάβει ότι με είδε, αλλά είπα μπας και τη γλιτώσω) με φώναξε και μου 'κανε νόημα να πάω κοντά του. Πλησίασα, από το φόβο μου: «Δε μ' λες Χρηστάκ', θέλ'ς να στείλλου, σ'ν Κόντσα;». Μου κόπηκαν, πραγματικά τα ήπατα. Ο μπαρμπα-Χάρης συνέχισε: «Αίντι να πεις στου δασκαλου τι έκανες και τι σου 'πα». Η τιμωρία μου δηλαδή υπαγόταν μάλλον στους κανόνες του... ηθικού δικαίου κι όχι του ποινικού αφού μ' έστελνε στο δάσκαλο (εννοούσε το θείο μου Αντώνη Μουδόπουλο δάσκαλο ο οποίος την περίοδο εκείνη ήταν και συγγαίονός μας στο σπίτι του χωριού).

Σοφότερη τιμωρία υπήρχε; Στις αρχές της δεκαετίας του '80 (αν θυμάμαι καλά) όταν περνούσαμε από το σπίτι του κατεβαίνοντας από μια βρύση (βρύση στο Πανέτσι τη λέγαμε) κάνοντας τη βόλτα με τη γυναίκα και τα παιδιά μου ο μπαρμπα-Χάρης, αφού μας καλημέριζε μας έδινε και 5-6 αυγά, από τις κότες του λέγοντάς μας: «Αυτά για τα παιδιά». Όταν του θύμιστα το παλιό περιστατικό μου 'πε γελώντας «στου θείου's του χρουστάς».

Στις 14/12/18 στο Μουσείο Αργυροτεχνίας παρουσιάστηκε το βιβλίο του αμερικανού μουσικού παραγωγού, κριτικού και φιλοσόφου κ. Κρίστοφερ Κινγκ. Προλόγισαν ο Δήμαρχος Ζαγορίου Βασίλης Σπύρου και ο κ. Δημήτρης

Ο συγγραφέας Κρίστοφερ Κινγκ και το βιβλίο του (δεξιά επάνω) που διαπνέεται από το πνεύμα του Ρομαντισμού.

Χαντζαρόπουλος. Ο συγγραφέας είχε διάλογο για το βιβλίο του με τον κ. Γιώργο Κοκκώνη, μουσικολόγο και αναπληρωτή καθηγητή στο τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Η παρουσίαση διανθίστηκε με δημοτική μουσική από δίσκους γραμμοφώνου 78

«ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΜΟΙΡΟΛΟΪ» του Κρίστοφερ Κινγκ

στροφών από την συλλογή του συγγραφέα. Η μικρή αίθουσα ασφυκτικά γεμάτη και άλλοι τόσοι θεατές-ακροατές στο περιστύλιο. Η παρουσίαση ολοκληρώθηκε με δημόδη μουσική από το τακίμι του Θωμά Χαλιγιάννη.

Η πρώτη παρουσίαση του βιβλίου έγινε πριν λίγες μέρες στο Ωδείο Αθηνών με πρωτοβουλία των εκδοτών. Σε συνέντευξή του στο «Βήμα» ο συγγραφέας δηλώνει: «Όταν είμαι στο Ζαγόρι νιώθω 30 χρόνια νεότερος, σαν να κυλάει το αίμα στις φλέβες μου πιο γρήγορα και σαν ο αέρας να ανανεώνει κάθε κύτταρό μου». Άλλωστε το βιβλίο έχει υπότιτλο «Οδοιπορικό στην αρχαιότερη ζωντανή δημόδη μουσική της Ευρώπης».

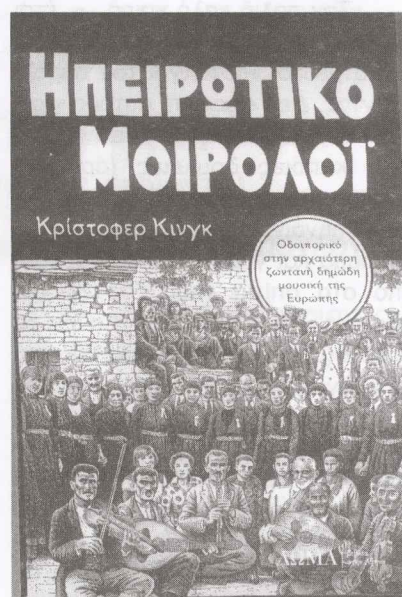
Ο συγγραφέας φιλοξενείται στην Βίτσα Ζαγορίου στο σπίτι του ζεύγους Τζίμ Ποττς και

Μαρίας Στράνη. Απέκτησε αρκετούς φίλους στη Βίτσα και στα γύρω χωριά και άρχισε τις αναζητήσεις του. Με έδρα και επίκεντρο την Βίτσα αναζητήσε στην Κληματιά και στο Γραμμένο ίχνη του Αλέξη Ζούμπα και στο Πωγώνι πληροφορίες για τον Κίτσιο Χαρισιάδη. Ο συγγραφέας βρήκε στο σπίτι του στην Βιρτζίνια των ΗΠΑ δίσκους γραμμοφώνου 78 στρο-

Του Απόστολου Ντιναλέξη

φών από Ηπειρώτες βιολιτζήδες και κλαρινίστες που ταξίδεψαν στην Αμερική προς τέρψιν των αποδήμων Ηπειρωτών. Αυτή ήταν η αιτία υπερπόντιων ταξιδιών στην Κων.πολη και στην Ελλάδα. Οι νότες των τραγουδιών τον οδήγησαν στην Ηπειρο και στο Ζαγόρι. Έμαθε πολύ καλά την ιστορία των Ελλήνων απ' τον Όμηρο ως σήμερα. Στην «Εφημερίδα των Συντακτών», στις 30-11-18, ο κ. Τάσος Τσακίρογλου, με αφορμή την παρουσίαση του βιβλίου στην Αθήνα γράφει: «Πρόκειται για ένα πολυσύνθετο και φιλόδοξο τόλμημα: λαογραφία, εθνογραφία, μουσικολογία, φιλοσοφία, ταξιδιωτική περιγραφή. Πάνω απ' όλα όμως ένας ύμνος στη μουσική της κοινότητας, στη συλλογική ζωή και στις κοινές εμπειρίες: δύσκολος βιοπορισμός, απώλεια, θλίψη, χαρά, μνήμη, προφορική τέχνη, δημιουργία, έμπνευση, κάθαρση».

Το Ζαγόρι, η Βίτσα και οι φίλοι απ' τα γύρω χωριά αγάλιασαν με αγάπη τον Κρίστοφερ και επιθυμούν την εγκατάστασή του στα Κάτω Πεδινά. Εκεί δρομολογείται «Αρχείο Ηπειρωτικής Μουσικής», όπου θα μεταφερθεί και το πολύτιμο αρχείο του. Τα Κάτω Πεδινά, η πατρίδα του Γιώργου, του Κώστα, του Σπύρου και του ξαδέρφου τους Χριστόδουλου (Ζιούλη) κι όλοι μαζί «Τα Τακούτσια». Τα Τακούτσια που συνέ-

χισαν αναλλοίωτη την δημόδη παράδοση, πρώτα με τον Φίλιππα Ρούντα κι ύστερα με τον Γρηγόρη Καψάλη. Ο μακαρίτης Κώστας Φωτέσιος δώρισε το σπίτι του στο Δήμο Ζαγορίου και οι πληροφορίες μου λένε ότι οι διαδικασίες προχωρούν ομαλά για την εγκατάστασή του «Αρχείου Ηπειρωτικής Μουσικής». Η περίπτωση είναι μια άκρως επιτυχημένη αναπτυξιακή πρόταση και συνδέεται με το Λαογραφικό Μουσείο ελαφτόπου (10 λεπτά) και με την Λαογραφική Συλλογή του Αγάππου Τόλη στην Μπάγια (20 λεπτά). Ακόμα και η Γκραμπάλα είναι κοντά και η χαράδρα του Βίκου και το Κέντρο Πληροφόρησης του Δήμου Ζαγορίου.

Το βιβλίο το πήρα και το ανέγνωσα και θα το διαβάσω και θα το εμπεδώσω. Εσείς το πήρατε;

ΠΕΤΡΟΓΕΦΥΡΑ

Μονότοξα ή δίτοξα τριτόξα με καμάρες ορθώνονται καλλίγραμμα τα πέτρινα γεφύρια.

Στέκονται ολόρθα, αγέρωχα καμάρι κάθε τόπου που έσμιγαν και ένωσαν στεριές αντικρινές.

Παιπιάς ή πρωτομάστορας κουμπάροι οι τεχνίτες το ψίκι ήταν η εργατιά των νιόπαντρων τα πόδια...

Χρόνια το περνοδιάβαιναν κόσμοι απ' άλλα μέρη φέρνουν «καλούδια» στα χωριά αντάλασσαν την πραγματεία...

Καλτσούνης Αλεξ. Δημήτριος

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΡΟΥΝΑΣ¹ «ΧΙΛΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΜΕΡΑ» (ΠΟΙΗΜΑΤΑ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ - ΑΘΗΝΑ, 2013

Του Δημήτρη (Τάκη) Παπαδημητρίου²

Τον περασμένο Ιούνιο (2018) βρέθηκα στα Γιάννινα. Τυχαία μου έπεσε στα χέρια καλοφροντισμένο και καλογραμμένο ζαγορίσιο περιοδικό. Το ξεφύλισσα και το διάβασα αφού είχε ενδιαφέροντα θέματα, φυσικά τα περισσότερα για τα Ζαγοροχώρια. Ανάμεσα στα θέματα διάβασα και μια σύντομη αναφορά για το βιβλίο του γιατρού κ. **ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ** με την παραπάνω εκδοτική ταυτότητα. Το βιβλίο το αγνοούσα. Όταν επέστρεψα τέλος Σεπτεμβρίου στην Αθήνα προμηθεύτηκα το βιβλίο και το διάβασα δυο και τρεις φορές. Τόσο μου άρεσε. Ειλικρινά δεν το χόρταινα. Διαβάζοντάς το μου γεννήθηκαν κάποιες σκέψεις, τις οποίες και καταχωρώ στη συνέχεια.

Η **ενδοσκόπηση** και η **διόραση** αποτελούν εργαλεία και μηχανισμούς στη διάθεση του εσωτερικού ανθρώπου, που εξασφαλίζουν ένα σύστημα ατομικών διαύλων, όπου ρέουν οι συσχετισμένες πληροφορίες από τον εξωτερικό κόσμο με τα δεδομένα της υποκειμενικής βιοτικής αντίληψης του δημιουργού λογοτέχνη.

Αυτά τα δεδομένα ανιχνεύει η δημιουργική ανάγνωση του βιβλίου **«ΧΙΛΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΜΕΡΑ»** του ζαγορίσιου ποιητή γιατρού μου **ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ**.

Τα δρώμενα περιορίζονται και οριοθετούνται στο βιβλίο σε Α) είκοσι εφτά (27) ποιήματα που αποτελούν τη Συλλογή με τίτλο «ΧΙΛΙΑ ΧΡΟΝΙΑ...» β) Σε δώδεκα (12) ποιήματα που αποτελούν τη Συλλογή **«ΣΤΡΑΦΥΛΑ»**³ και Γ) Σαράντα (40) κείμενα πεζά σύντομα αλλά στοχαστικά, διανθισμένα με ολιγόστιχα ποιήματα, σε μια ολότητα που εγώ τα θεωρώ **«πεζοποιήματα»** με εντυπωσιακή εκφορά λόγου και φέρει τον τίτλο **«ΚΑΙ ΜΙΑ ΜΕΡΑ»**. Μ' αυτή, λοιπόν, την τριμερή ποιητική δημιουργία ο λογοτέχνης ποιητής γιατρός, με το προσωπικό πνευματικό, παραστατικό, ευαίσθητο, λυρικό και κάποιες φορές σαρκαστικό προσωπικό λόγο, ενισχυμένο με την αμεσότητα της ατομικής επικοινωνίας, επιτρέπει να διαφανεί η πληρότητα συναισθήματος (σεμνώς αλλά επιμελώς συγκαλυμμένη) στο επίπεδο μιας πρώτης ανάγνωσης του βιβλίου.

BIBLIA

Σωτήρη Τουφίδη,

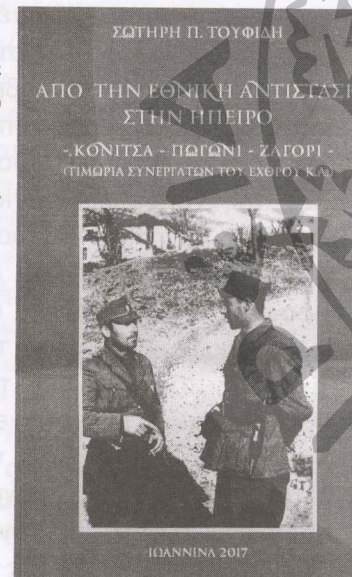
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΚΟΝΙΤΣΑ – ΠΩΓΩΝΙ – ΖΑΓΟΡΙ

Με πολύ χαρά πήραμε και με πολύ ενδιαφέρον διαβάσαμε το βιβλίο του φίλου Σωτήρη Τουφίδη, εκδότη του περιοδικού «Κόνιτσα», «Από την Εθνική Αντίσταση στην Ήπειρο».

Πλούσια και τεκμηριωμένη η εξιστόρηση των γεγονότων της Κατοχής και της Αντίστασης τα πέτρινα εκείνα χρόνια στην Κόνιτσα, στο Πωγώνι και το Ζαγόρι.

Ευχαριστούμε το Σωτήρη για την προσφορά του και του ευχόμαστε κι άλλα τέτοια πονήματα από την πρόσφατη ιστορία του τόπου μας.

«Το Ζαγόρι μας»

Στα ποιήματα-περισσότερο ή λιγότερο εκτενή-ευχάριστα εμπλέκεται και η μορφή του επιγράμματος. Όλα, όμως, αποτελούν ποιητικές συνθέσεις με έντονη προσδιοριστική παρουσία ποικίλων ψυχικών μεταπτώσεων του δημιουργού, με στοχαστικές επαληθεύσεις και περισσότερο διαψεύσεις, ανεξίτηλες κηλίδες νόστους ξενιτιάς και μοναξιάς και πληγές άλλες ιάσιμες, άλλες ανεπούλωτες, θλίψη, τρυφερότητα, πικρόχολες εμπειρίες κι εκτιμήσεις, αναπολήσεις, αναστοχασμούς μιας συντελεσμένης πορείας ζωής με λάθη, παραλείψεις αλλά και κάποιες επιτυχίες.

Να πω και δυο λόγια για τη γραφή: Γραφή εμπλουτισμένη με αρετές τη συντομία, τη δημιουργική σκέψη, τη σαφήνεια και την πληρότητα, τη λαγαρότητα της έκφρασης και τον ανεπιτήδευτο τρόπο γραψίματος που ενσωματώνει σπαράγματα προφορικότητας λαϊκού λόγου. Όλα αυτά αποδείχνουν πως ο κ. **Κώστας Παπαρούνας**, ο ζαγορίσιος λογοτέχνης γιατρός έχει ευρεία γλωσσική παιδεία που του επιτρέπει στο λόγο του να φιλοξενεί τον ταπεινό και κάποτε περιφρονημένο λαϊκό λόγο και πράξη. Ως αναγνώστης του βιβλίου του γιατρού οικειοποιήθηκα τις ευαισθησίες και τα βιώματά του και δεν σας κρύβω πως πολλές φορές αισθάνθηκα να με διαπερνά ένα ρίγος για όσα διάβασα, που δεν ήταν άλλο από το ρίγος του λογοτέχνη δημιουργού, που τόσο αριστοτεχνικά άφησε να διαχέεται στο όμορφο βιβλίο του.

ΧΙΛΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΜΕΡΑ (Άλλη φορά θα προσεγγίσω το έργο του, όπου θα αναφερθώ σ' αυτό)

1) Ο κ. Παπαρούνας γεννήθηκε και μεγάλωσε στα Άνω Πεδινά Ζαγορίου. Είναι νευρολόγος γιατρός. Ζει και εργάζεται στα Γιάννινα. Το χίλια χρόνια και μια μέρα είναι το πρώτο βιβλίο.

2) Ο Δημήτρης (Τάκης) Παπαδημητρίου γεννήθηκε στο Θεσπρωτικό Πρέβεζας, Δάσκαλος. Διαμένει στην Αθήνα. Δραστηριοποιείται στην ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ, της οποίας σήμερα είναι κοσμητόρας και επιμελητής έκδοσης του περιοδικού της ΕΝΩΣΗΣ «ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ».

3) ΣΤΡΑΦΥΛΑ: ό,τι απομένει από τα πατημένα σταφύλια που μένουν στο πατητήρι μετά την εκροή του μούστου και προσορίζονται για την απόσταξη της τσικουδιάς-τσιπούρα.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ ΜΕ ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΤΟΥ «ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ»

Την Παρασκευή και το Σάββατο 26 και 27 Οκτωβρίου χαρήκαμε όλοι στο θέατρο «Έκφραση», το θεατρικό έργο του Δημήτρη Τσεκούρα, (γιο του δικού μας αξέχαστου Γιάννη Τσεκούρα), με τίτλο: «Απελευθέρωση», καταξιωμένου πια συγγραφέα.

Με αφορμή τις δύο αυτές παραστάσεις, σε συνέντευξη του στον τοπικό τύπο, ο συγγραφέας μιλάει για τη διαχρονική πάλη του ανθρώπου με κάθε είδους στερεότυπα ενώ σκιαγραφεί τα συναισθήματά του που παίρνουν σάρκα και οστά πάνω στη θεατρική σκηνή. Τελικά αποφαίνεται: «Απελευθέρωση σημαίνει το να νιώθεις καλά με τον εαυτό σου».

Ευχόμαστε στον Δημήτρη να μας δώσει κι άλλες τέτοιες θεατρικές απολαύσεις. «Το Ζαγόρι μας»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ ΣΤΟ ΦΙΛΟ ΜΑΣ ΓΙΩΡΓΟ ΣΦΗΚΑ

Ο αγαπητός φίλος από τα παλιά τόσο του Ζαγορίου όσο και του περιοδικού μας, δεν μας ξεχνάει και με χαρά τελευταία πήραμε μια σειρά από σλάιτς με ωραίες φωτογραφίες του Ζαγορίου. Μαζί κι ένα πολυσέλιδο με στοιχεία από τη ζωή, την παράδοση και την ιστορία του.

Χίλιες ευχαριστίες για όλα και γιατί δεν μας ξεχνά.

«Το Ζαγόρι μας»

Υ.Γ.: Μία από τις ωραίες φωτογραφίες του κοσμεί το πρωτοσέλιδό μας

ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ευχαριστούμε θερμά το Δ.Σ. της Ένωσης για τις ευχές του εν όψει εορτών και για την πρόσκληση που μας έστειλε για το ετήσιο γλέντι στις 19-1-19 στην Πυρσόγιαννη. Αντευχόμαστε και θα προσπαθήσουμε να εκπροσωπηθούμε. Στενές και ειλικρινείς οι σχέσεις Ζαγορίσιων και Κονιτσιωτών. Οι τεχνίτες των μαστοροχωρίων «έφτιαξαν τον κόσμο», αλλά έχτισαν και στο Ζαγόρι τα σπίτια μας, τα αρχοντικά μας και τα μνημεία μας.

Φίλοι Πυρσογιαννίτες καλή χρονιά.

«Το Ζαγόρι μας»

Πυρσόγιαννη. Σπίτι Θωμά Δ. Ζαφείρη. Λιθανάγλυφο 1836. Προέρχεται από το σπίτι του Καρύδα (Χρήστου) Σούρα.

Ζαγορίσια «Χαμπέρια»

Η πίτα των Ζαγορισίων και τα εγκαίνια γραφείων τους

Την περασμένη Κυριακή 22 του μηνός, οι Ζαγορίσιοι κόψανε την πατροπαράδοτη Βασιλόπιττα, εγκαίνιαζοντας με την ευκαιρία και τα Γραφεία του Πολιτιστικού Συνδέσμου τους, που βρίσκονται στην οδό Σίνα 4, δίπλα στο ξενοδοχείο «ΕΡ-ΜΗΣ».

Πρόκειται για μια ευρύχωρη αίθουσα στο ημιώροφο καινούριας πολυκατοικίας, που οι Ζαγορίσιοι τη διαμορφώσανε με αρκετή καλαισθησία κι αγάπη, αν κι ακόμα η διακόσμηση είναι ελλιπής.

Η εκδήλωση έγινε στις 11 το πρωί, μετά την εκκλησία. Από πολύ νωρίτερα η αίθουσα γέμιζε από Ζαγορισίους που, κατά πλειοψηφία, μένουν στα Γιάννινα. Το πιο ευχάριστο, η παρουσία πολλών νέων. Ήταν τ' αγοράκια και τα κορίτσια που θ' αποτελέσουν το Ζαγορίσιο χορευτικό Όμιλο, που τώρα γίνεται.

Μετά τον αγιασμό, στον οποίο χοροστάτησαν ο ιερέας της ενορίας Αγ. Νικολάου (Αγοράς) κι ο Ζαγορίσιος Ηγούμενος της Μονής Ρογκοβού Πάτερ Εφραίμ, πήρε το λόγο ο πρόεδρος του «Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισίων» κ. Βασίλειος Τζιόβας, ο οποίος σε σύντομη ομιλία του κι αφού πρώτα ευχήθηκε σ' όλους την «Καλή Χρονιά», εξέφρασε τη χαρά και την ικανοποίηση, γιατί επιτέλους —όπως είπε— οι Ζαγορίσιοι έχουν το στέκι τους στα Γιάννινα. Στη συνέχεια ευχήθηκε, η αίθουσα αυτή να γίνει μια μικρή πνευματική στέγη αντάξια της πολιτιστικής παράδοσης και ιστορίας του Ζαγοριού. Και για

Μέρος του Διοικητικού Συμβουλίου του τότε Συνδέσμου: Από αριστερά ο αείμνηστος δικηγόρος Θεοφάνης Γκολέτσος, (Ανω Πεδινά), ο καθηγητής Ανδρέας Σαρηγιάννης, γραμματέας του Συλλόγου (Καπέσοβο), δίπλα Βασίλειος Τζιόβας πρόεδρος (Κάτω Πεδινά), ο αείμνηστος οδοντίατρος Φρίξος Θεοχάρους (Ελάτη), η καθηγήτρια Ελένη Πλαστήρια (Δίκωφο). Κόβει την πίτα ο αείμνηστος παπα-Κρυοτάλλης (Νεγάδες).

την υλοποίηση του στόχου αυτού, κάλεσε όλους τους Ζαγορισίους να βοηθήσουν. Άμεσοι στόχοι: Η ίδρυση Ζαγορίσιας Βιβλιοθήκης που θα περι-συλλέξει κάθε βιβλίο που γράφηκε από Ζαγορίσιο και αναφέρεται στην πλούσια ιστορία του Ζαγοριού και στη μακρόχρονη πολύπλευρη πολιτιστική προσφορά του. Κι ακόμη μια μόνιμη έκθεση φωτογραφικού υλικού παραδοσιακού και φολκλοριστικού περιεχομένου, όπως και μόνιμη έκθεση Ζαγορισίου Βεστιάριου. Είπε τέλος ο κ. Τζιόβας, ότι από τη στιγμή αυτή η αίθουσα του Συνδέσμου είναι στη διάθεση κάθε Ζαγορίσιας οργάνωσης ή Συλλόγου για τις εκδηλώσεις τους.

Μετά το τέλος της ομιλίας

προσέφερε το πεντακοσάρικο στο Σύνδεσμο.

Συγκίνησε η ευγενική χειρονομία του Ηγούμενου Πάτερ Εφραίμ να προσφέρει για τις ανάγκες του Συνδέσμου 1000 δραχμές. Το παράδειγμα του ακολούθησαν κι άλλοι Ζαγορίσιοι προσφέροντας διάφορα χρηματικά ποσά σαν έκτακτη εισφορά στο Σύνδεσμο. Ο Καπεσοβίτης δάσκαλος κ. Κώστας Βαρτζώκας πρόσφερε δυο πίνακες του (ζωγραφίζει ο ίδιος) κι ορισμένα βιβλία για την βιβλιοθήκη του Συνδέσμου. Το Δ.Σ. ευχαρίστησε όλους θερμά.

Η ωραία αυτή εκδήλωση έκλεισε με το κέρασμα ποτών και γλυκού από κοπέλλες, μερικές ντυμένες με τις πλουμιστές φορεσιές του Ζαγοριού και με τις ευχές όλων των Ζαγορισίων, να γίνει ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος η πρωτοπορία για την οικονομική και πολιτιστική αναγέννηση του Ζαγοριού.

Ευχόμαστε το ίδιο κι εμείς, γιατί το Ζαγόρι είναι πραγματικά το στόλισμα και το καμάρι του Νομού μας και θα πρέπει να το φροντίζουμε και να το προσέχουμε σαν τα μάτια μας.

(«ΠΡΩΙΝΑ ΝΕΑ»,
27 Γενάρη 1978)

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΗ ΔΕΗΣΗ
ΣΤΗΝ ΓΚΡΑΜΠΑΛΑ

Και φέτος όπως κάθε χρόνο, την Κυριακή 4 Νοεμβρίου, στον Τύμβο της Γκραμπάλας έγινε η καθιερωμένη δέηση για τους πεσόντες στην ιστορική αυτή μάχη. Παραβρέθηκαν οι αρχές του τόπου (Περιφερειάρχης, εκπρόσωπος της 8ης Μεραρχίας, Δήμαρχοι Ζαγοριού, Καλπακίου και Ζίτσας, τοπικοί εκπρόσωποι κοινοτήτων και Πολιτιστικών Φορέων του Ζαγοριού και κάτοικοι των γύρω περιοχών). Μετά την επιμνημόσυνη δέηση και την κατάθεση στεφάνων, πραγματοποιήθηκε ομιλία από τον αντιδήμαρχο Ζαγοριού Δημήτριο Εξάρχου με θέμα «Σελίδες δόξας στην Γκραμπάλα».

Στα 40 ΧΡΟΝΙΑ του Περιοδικού μας

Σαράντα χρόνια έκδοση με θέμα το Ζαγόρι, με κόπο και με ιδρώτα, μ' αγάπη και με ζόρι. Ο Κυριαζής ο Κίμωνας που είχε την ιδέα, εκάλεσε και σύναξε πνευματική παρέα. Τον Λαζαρίδη φώναξε, τον Στάθη τον Λαμπρίδη, Βαρζώκα Κώστα κάλεσε και Γιάννη Νικολαΐδη. Τον Ευριπίδη Γιαννακό, Τσαούση Λεωνίδα, ο Φρίξος Τζιόβας το παρόν κι αυτόν εκεί τον είδα. Τον Ζαγοριού αφρόκρεμα, της πέννας υπηρέτες, ξεκίνησαν να γράφουνε, να γίνουμε ηγέτες. Ηγέτες για ξεκίνημα, ανάπτυξη στον τόπο, προβλήματα τεράστια που λύνονται με κόπο. Για τουρισμό εγράψανε ανάπτυξη να φέρει, τον Βίκο να ανοίξουμε, ο ξένος να τον ξέρει. Ριζάρειος προβλήματα, δεν δίνει χορηγίες, το Εφετείο έδωσε την λύση κι οδηγίες. Το οδικό το δίκτυο τον κόσμο βασανίζει και γράφανε και κείμενα, μεσαίωνα θυμίζει. Φανίτσιος έγραψε πολλά για ιδιοκτησία και Λαζαρίδης από κοντά γι' αυτή την αταξία. Το έργο το σημαντικό «Γυναίκα Ζαγορίσια», το σκέφτηκαν, το έφτιαξαν με σύνεση περίσσια. Το έστησαν στην είσοδο του Ζαγοριού τον τόπο, για να θυμίζει στις γενιές της γυναικός τον κόπο. Το περιβάλλον ζωτικό και θέλει προστασία, πολλά τα άρθρα και γι' αυτό να δώσουν σημασία. Το εβδομήντα και εννιά ιδρύεται το Κέντρο, για έρευνες στον τόπο μας, μεγάλωσε σαν δέντρο. Και εκδηλώσεις κίνησε με ανοιχτά σχολεία και στις ομάδες μπήκανε τον Ζαγοριού παιδιά. Αυτά τα πρώτα θέματα εκείνοι θα μας πούνε, διάλογο προκάλεσαν τις λύσεις για να βρούνε. Εφημερίδα Ζαγοριού ανέθρεψαν εκείνοι και στα σαράντα έφτασε, παρηγοριά μας δίνει. Παράδοση και έθιμα και λίγη ιστορία και στις σελίδες βρίσκουμε και την λαογραφία. Λογοτεχνία, ποίηση, δημοτικά τραγούδια και άλλα μύρια θέματα, τον Ζαγοριού λουλούδια. Για πρόσωπα ιστορικά μεστές βιογραφίες, σελίδες με κοινωνικά, γεννήσεις και κηδείες. Ξαν ήρθε Καποδίστριας echύθηκε μελάνι, καθένας και τον τόπο του πρωτεύουσα να κάνει. Συντακτική Επιτροπή για ένα Δήμο γράφει, μα άλλες ήρθαν λογικές και έμεινε στο ράφι. Ο Καλλικράτης έφτασε, δικαίωσε τη κρίση και ένας Δήμος έγινε, μακάρι να μας ξήσει. Οι πρώτοι εκείνοι φύγανε, ο Φρίξος παραμένει, καθημερ'νά ανησυχεί, τηλέφωνο μας παίρνει. — Κρατήστε ακόμα δυνατά το φύλλο για να βγαίνει, κρατήστε «Το Ζαγόρι μας», ο κόσμος περιμένει. Ετούτη η κρίση πούφτασε ανέτρεψε τα πάντα και το Ζαγόρι ερήμωσε δεν βρίσκεται αβάντα. Ο κόσμος του λιγόστεψε, οι νέοι ταξιδεύουν και στην Ευρώπη έφτασαν, το μέλλον τους γυρεύουν. Κι εμείς πια λιγοστέψαμε, τα χρόνια μας βαραίνουν, πολλά στελέχη φύγανε, οι μνήμες τους μας μένουν. Βαρζώκας Βύρων έταξε σε άλλο κόσμο πάει, τον Ζαγοριού προβλήματα με κείνους θα μιλάει. Και ο Θανάσης έφυγε και μένει στις Φραγκάδες, τον τόπο που αγάπησε, τους κήπους, τις κοιλάδες.

Μια μέρα στο Γραφείο μας

Δυο φίλοι απ' το Πάπιγκο και ενεργοί πολίτες κι αυτοί μας χαιρετίσανε και είναι μακαρίτες. Ο Χριστοδούλου σπούδασε και βγήκε δασολόγος για το Ζαγόρι έγραφε, δεν ήτανε και μόνος. Ο Κάκης ήτανε γλεντζές, μ' αγάπη στο χωριό του και γρήγορα μας έφυγε και πήγε στο καλό του. Προσφάτως μας προέκυνε και άλλη απουσία και τον Τσεκούρα χάσαμε, ακέραιο ταμιά. Για χρόνια υπηρέτησε το οικονομικό μας, ισοροπίες κράτησε στο περιοδικό μας. Στα Ζαγορίσια θέματα αυτός πρωτοστατούσε και σε συλλόγους πήγαινε και μακριά κοιτούσε. Το θέμα του Αγάπιου, την ίδρυση μουσείου, με ζήλο υπηρέτησε, κατάληξης αίσιου. Και συνεργάτες είχαμε, με κείμενα μιλούσαν, για το Ζαγόρι θέματα, ανάπτυξη ζητούσαν. Ο Μήτσιο Γκέκης Πρόεδρος κρατούσε τα ηνία και σταθερά εκράτησε το φύλλο την πορεία. Στο Τζιόβα παραδόθηκε μετά η προεδρεία κι ακολουθούμε πάντοτε την ίδια την ευθεία. Η δυσκολία σήμερα τα οικονομικά μας, ακόλουθο της ύφεσης, δεν φτάνουν τα λεφτά μας. Γι' αυτό αποφασίστηκε το κούρεμα να γίνει και στο εξής σε δίμηνο το φύλλο μας να βγαίνει. Εάν στα οικονομικά ανάπτυξη θα δούμε, σε μηνιαία έκδοση και πάλι θα τα πούμε. Και μέλη όμως θέλουμε, συνδρομητές επίσης, να έχει το γραφείο μας χαρές και συγκινήσεις. Οι νέοι μας απόμακρα, τα βράδια ξενυχτάνε, τον τόπο μας λησμονήσαν και στα χωριά δεν πάνε. Στα δρώμενα συμμετοχή ελάχιστοι προσφέρουν, σε λίγα χρόνια δυστυχώς Ζαγόρι δεν θα ξέρουν. Υλιστική η εποχή, την άνεση ζητάνε και τα χωριά ερήμωσαν, καμπάνες δεν χτυπάνε. Εμείς εδώ στη σύνταξη μ' αγάπη καρτερούμε τα κείμενα, την είδηση και σ' όλους να τα πούμε. Θα περιμένουμε κι εμείς ανάπτυξη να δούμε, θα περιμένει ο κόσμος μας τα νέα να του πούμε. Πιστοί και λάτρεις του χωριού, Ζαγόρι θα υμνούμε και την εφημερίδα μας να την κυκλοφορούμε.

Απόστολος Ντιναλέξης

ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΜΟΥ ΣΠΙΤΙ

*Βουνά της Πίνδου αφηλά
με τα πολλά κλαριά σας,
με τα τρανά τα έλατα
τις γέρινες οξιές σας
τους ίσκιους τις δροσιές σας.
Αχ πότε ακόμα μια φορά
θε να σας αγναντέψω.
Πότε θα πω από τα κρύα σας
τ' αθάνατα νερά σας!*

ΚΩΝ/ΙΝΟΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Σ' αυτό το ποίημά του ο Κρυστάλλης, ο ποιητής του χωριού, βουνού και της στάνης, περιγράφει την ζειδωρη Πίνδο –επιθετικός προσδιορισμός– από τον ξακουστό συγγραφέα Tim Salmon – στην οποία ανήκουν τα Ηπειρωτικά βουνά, αλλά και τα Θεσσαλικά Άγραφα.

Σ' ένα μικρό χωριό –Πευκόφυτο το όνομά του– των Θεσσαλικών Αγράφων, σκαρφαλωμένο στην πλαγιά ενός κατάρυτοι βουνού αυτών βρίσκεται και «ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΜΟΥ ΣΠΙΤΙ».

Σ' αυτό λοιπόν το μικρό «ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΜΟΥ ΣΠΙΤΙ» γεννήθηκε και αντίκρισα το φως του Ήλιου.

Τώρα που βρίσκομαι μακριά του, η φαντασία μου το ζωντανεύει μέσα μου και μια ακαθόριστη χαρά με πλημμυρίζει, κάθε φορά που δίνεται η ευκαιρία να μιλώ που δίνεται η ευκαιρία να μιλώ γι' αυτό το σπίτι που είναι δεμένη όλη μου η ζωή.

«Το πατρικό σπίτι» στο χωριό είναι για τον καθέναν μας ο κρίκος που τον συνδέει με το παρελθόν.

Θύμηση από τη νηπιακή-παιδική ηλικία είναι συνδεδεμένες με το «ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΣΠΙΤΙ» και τους χώρους γύρω απ' αυτό.

Στα Θεσσαλικά Άγραφα –στη γενέτειρά μου δηλαδή– οι χωροί γύρω από το «ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΣΠΙΤΙ» είναι: «Η πλακόστρωτη αυλή, το μαγειριό, η φωνιά, το

κατώ, ο κήπος και λίγο πιο πέρα η καλύβα με τον χυρώνα.

Τα ανέμελα παιχνίδια των παιδικών μας χρόνων, ιδίως το καλοκαίρι, εμπνέονται απ' αυτούς τους γύρω χώρους «ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΚΟΥ ΜΑΣ ΣΠΙΤΙΟΥ». Ποιος δε θυμάται το ανέβασμα –σκαρφάλωμα– στα δέντρα της αυλής, τις μυρωδιές από τα νοστιμότατα φαγητά που έφηνε η μητέρα στη γάστρα ή που μαγειρεύε στο τσουκάλι, τον χτύπο από το χτένι του αργαλειού τα μεσημέρια και τον ήχο από τα κυπρο-κούδωνα των ζώνων που έβγαιναν για βοσκή; Για την εποχή μας όλοι αυτοί οι εξωτερικοί χώροι ήταν λειτουργικοί. Για εμάς τα παιδιά; ήταν κυρίως χώροι παιχνιδιού. Αλλά και μέσα στο σπίτι, κα' θε πράγμα όσο απλό κι αν ήταν είχε τη δική του χρησιμότητα και μοναδικότητα. Και αυτά ήταν: Η μεσάντρα, το σίδερο με τα ξυλοκάrbουνα, η λάμπα πετρελαίου, το καντήλι, το παραγάνι κ.λ.π.

Μάλιστα όλα αυτά πιστεύαμε ότι χαίρονται με τις χαρές μας και λυπούνται, στις δύσκολες στιγμές μας, με τις λύπες μας!

Πόσο μάλιστα προσέχαμε το δωμάτιο το καλό, για τις γιορτές και τους επισκέπτες!

Πόσο μεγάλα μας φαίνονταν όλα τα πράγματα ότε; Πόρτες, παράθυρα, δωμάτια, και πόσο μικρά μας φαίνονται σήμερα, που μεγαλώσαμε!

Μέσα λοιπόν σ' αυτό το σπίτι, «ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΜΟΥ ΣΠΙΤΙ» είδα το φως του Ήλιου από το μεγάλο παράθυρο, εκεί μπορούσούλησα, εκεί έκανα τα πρώτα μου φοβισμένα βήματα, παρέα στη συνέχεια με τα δύο μικρότερα αδέρφια μου.

Νομοτελειακά κάποτε μεγαλώνουμε και για πολλούς λόγους, φεύγουμε από τη γενέτειρα, αφήνοντας και «ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΜΑΣ

ΣΠΙΤΙ» και δημιουργούμε δική μας οικογένεια και δικό μας σπιτικό.

Αν και τα σημερινά μας σπίτια, μάλιστα στις μεγαλουπόλεις είναι μεγάλα και μας παρέχουν όλες σχεδόν τις ανέσεις, όμως δεν έχουν τη χάρη και τη ζεστασιά που έχει ακόμα «ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΜΑΣ ΣΠΙΤΙ».

Άλλωστε γι' αυτό όλοι σχεδόν οι μεγάλοι ποιητές και συγγραφείς έχουν εκφραστεί με κολακευτικά λόγια για «ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΣΠΙΤΙ». Έψαξα και βρήκα μερικούς και παραθέτω τις απόψεις τους:

Α.Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ:

Το σπίτι που γεννήθηκε κι ας το πατούν οι ξένοι, στοιχειό είναι και με προσκαλεί, ψυχρή και με προσμένει.

Το σπίτι που γεννήθηκε ίδιο στην ίδια στράτα.

στα μάτια μου όλο υψώνεται και μ' όλα του τα νιάτα.

Β' ΙΩΑΝ. ΠΟΛΕΜΗΣ:

Δε θέλω εγώ φανταχτερά παλάτια που λαμποκοπούν. Μηδ' ευέκτη χαρά

που με τα πλούτη τους σκορπούν. Εγώ ποθώ το φτωχικό «ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ».....

Γ' Γ. ΣΕΦΕΡΗΣ

Παλιό μου φίλε τι γυρεύεις, χρόνια ξενιτεμένος ήρθες, με εικόνες που έχεις αναθρέψει κάτω από ξένους ουρανούς; μακριά από τον τόπο το δικό σου. Γυρεύω το παλιό μου σπίτι με τ' αφηλά τα παραθύρα σκοτεινισμένο απ' τον κισσό...

Δ' Γ. ΑΘΑΝΑΣ:

Στου σπιτιού μου την αυλή το κοινότερο χορτάρι, γίνεται το πιο όμορφο του Μαγιού λουλούδι...

Αλήθεια πόση αγάπη τρέφει ο άνθρωπος για «ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙ», τη ζεστή αυτή φωλιά, όταν πρωτοειδε το φως της ημέρας, αντιλάλησε το κλάμα του στους τοίχους του, άκουσε τις συμβουλές των γονιών του στα πρώτα πετάγματά του στη ζωή και μεγάλωσε στους ασφαλείς κόλπους του. Και όταν βρεθεί μακριά του, με πόση νοσταλγία το σκέπτεται και ποσο επιθυμεί την επιστροφή του σ' αυτό.

Αυτά που αράδιασα παραπάνω για «ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ ΜΟΥ ΣΠΙΤΙ», ας είναι και μνημόσυνο στους σεβαστούς μου γονείς, που δεν είναι πια στη ζωή ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟ και ΑΜΑΛΙΑ, που τόσο κουράστηκαν για να φτάσουμε εμείς εδώ πουρισκόμαστε σήμερα.

Ο Γιος τους
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡΥΣ. ΚΟΥΡΤΗΣ

ΤΗΣ ΒΙΤΣΑΣ «ΤΑ ΠΕΤΡΟΧΕΛΙΔΟΝΑ»

Στις 13-8-18 στην Πάνω Βίτσα, στο κτίριο του μουσείου το Πολιτιστικό Σωματείο της Βίτσας «Τα Πετροχελιδόνα», οργάνωσαν εκδήλωση με θέμα «**Ο άντρας ξενιτεύεται, η γυναίκα καρτερεί**». Ομιλήτρια ανέλαβε η κ. Ελένη Οικονομίδου-Δούβλη, συνταξιούχος δασκάλα, γνωστή για το λόγο της και την πένα της. Ξεκίνησε επαινώντας τις φυσικές ομορφιές του Ζαγορίου και τα έργα των χεριών. Ο φτωχός τόπος της καλλιγόνου Ηπείρου σε συνδυασμό με τα πρόνομια του 1430 ώθησαν τους άντρες του Ζαγορίου στην ξενιτιά. Και συνέχισε με όσα έγραψε ο Βιτανός συγγραφέας και δάσκαλος Γιάννης Νικολαΐδης: «**Δεν γίνεται να μιλάς ποτέ για το Ζαγόρι και να μη βλέπεις πίσω απ' ό,τι όμορφο, σημαντικό και μεγάλο πλάστηκε εδώ πάνω, τη γυναίκα, του Ζαγοριού τη γυναίκα. Όποιο παραθύρι κι αν ανοίξεις στο παρελθόν το πρόσωπο της γυναίκας θ' αντικρίσεις**».

Έτσι η ομιλήτρια ανέπτυξε και το θέμα της οικογένειας, όπου η γυναίκα από νύφη έφτανε στην κορυφή, δηλαδή κυραμάνη. Η κυραμάνη αρχηγός στην οικογένεια και οι άντρες στην ξενιτιά. Μια ζωή αποχωρισμοί και καλωσορίσματα. Φανερή η μητριαρχική κυριαρχία και κάπου μακριά ο «κυραφέντης». Η Ζαγορία γυναίκα μια ζωή περίμενε τον κυραφέντη να γυρίσει με γρόσια. Περιμενε η Γιώργα, η Νάσaina, η Μπουλονάσaina, η Φραγκούλaina. Περιμεναν τα παιδιά, ο Γιάννης της Μήτσανας, ο Κώτσιος της Σταθίας, ο Τάσιος της Φρίδως. Σ' αυτές τις γυναίκες, τις Πηνελόπεις του Ζαγοριού, τις ανώνυμες και επώνυμες αναφέρεται και ο Ιωάννης Λαμπρίδης και γράφει: «**Την παραγωγήν αυτού γενικώς ο Ζαγορίσιος οφείλει εις την δόθηειαν της συζύγου**».

Άκρως επιτυχημένη η ομιλία της κ. Ελένης και πλήρως εμπειροστατωμένη. Αξιέπαινη η πρωτοβουλία του σωματείου «Τα Πετροχελιδόνα» και αναμένουμε κι άλλες επιτυχίες.

«Το Ζαγόρι μας»

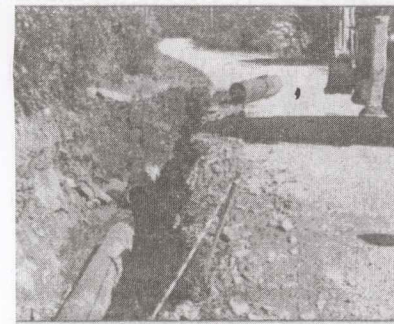
Υ.Γ.: Λόγω του μεγέθους και του περιορισμένου χώρου του περιοδικού, λυπούμαστε για την αδυναμία να δημοσιευτεί αυτή ολόκληρη.

Πρόγραμμα έργων και σταθερά τέλη για το 2019 ενέκρινε το Δημ. Συμβούλιο Ζαγορίου

– Το Τεχνικό Πρόγραμμα έργων του Δήμου Ζαγορίου για το 2019 ενέκρινε το Δημοτικό Συμβούλιο στη συνεδρίαση της Δευτέρας.

Επίσης, το Σώμα προχώρησε στον καθορισμό των ανταποδοτικών και λοιπών τελών για την επόμενη χρονιά διατηρώντας τα σταθερά.

Όπως, μεταξύ άλλων, αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση του Δήμου, στην τοποθέτησή του ο Δήμαρχος Βασίλης Σπύρου χαρακτήρισε ως κορυφαία τη συνεδρίαση με την έγκριση έργων και τελών για το 2019, σημείωσε ότι συνεχιζόμενα και νέα έργα χρηματοδοτούνται από τις μειωμένες πιστώσεις

της ΣΑΤΑ (205.000 ευρώ ετησίως για όλες τις Τοπικές Κοινότητες) και για την καλύτερη και ταχύτερη εκτέλεσή τους έχουν ομαδοποιηθεί σε τρία των 68.500 ευρώ το καθένα, ένα ανά Δημοτική Ενότητα (Πάπιγκο και Βοβούσα εντάσσονται σε αυτές του Κεντρικού και Ανατολικού Ζαγορίου, αντίστοιχα).

Σε κάθε τοπική Κοινότητα αντιστοιχεί κατά μέσο όρο ένα ποσό της τάξης των 4.000-5.000 ευρώ και η εξειδίκευση (τι αντιστοιχεί σε κάθε Τ.Κ.) θα γίνει με τις μελέτες που θα συντάξει η Τεχνική Υπηρεσία με βάση και τα αιτήματα των εκπροσώπων των Τοπικών Κοινοτήτων, πολλοί εκ των οποίων παρακολούθησαν τη συνεδρίαση.

Η έγκριση του Τεχνικού Προγράμματος έργων έγινε κατά

πλειοψηφία με τις ψήφους των οκτώ παρόντων μελών της πλειοψηφούσας παράταξης και από την μειοψηφία των Ηλία Ράπτη και Βασίλη Ζαρκάδα, ενώ «παρών» δήλωσαν οι Γαβριήλ Παπαναστασίου, Παναγιώτης Ρούκας και ο ανεξάρτητος Ηλίας Κίτσιος και αρνητική ψήφο έδωσε ο Λεωνίδας Τσουμάνης.

Σταθερά τα τέλη

Σταθερά διατηρούνται τα τέλη ύδρευσης και το 2019, καθώς και τα τέλη καθαριότητας και ηλεκτροφωτισμού και όλα τα υπόλοιπα.

Για τα τέλη ύδρευσης ο Δήμαρχος επισήμανε στην εισήγησή του όλα τα προηγούμενα χρόνια έγινε προσπάθεια εξορθολογισμού (υπάρχουν χωριά που υδρεύονται με φυσική ροή και άλλα με άντληση), ωστόσο για να αντιμετωπιστούν ορισμένες αδικίες (επισημάνθηκαν και από την μειοψηφία Γ. Παπαναστασίου, Ηλ. Ράπτης, Λ. Τσουμάνης) στη χρέωση ανά δωμάτιο τις τουριστικές επιχειρήσεις της Δ.Ε. Τύμφης, θα πρέπει να ολοκληρωθεί το έργο ύδρευσης στο Τσεπέλοβο και να λειτουργήσει ο βιολογικός Πάπιγκου. Ο καθορισμός, δηλαδή σταθερά τα τέλη ύδρευσης έγινε κατά πλειοψηφία με τις δυο παρατάξεις της μειοψηφίας να δηλώνουν «παρών».

Ομόφωνα καθορίστηκαν τα τέλη καθαριότητας και φωτισμού που διατηρούνται σταθερά, με τον Δήμαρχο να επισημαίνει ότι με την επικείμενη λειτουργία της μονάδας επεξεργασίας στερών αποβλήτων αναμένεται να αυξηθεί το κόστος, καθώς και τα τέλη άρδευσης, το τέλος παρεπιδημούντων, το τέλος απο ακαθάριστα έσοδα κέντρων διασκέδασης, εστιατορίων κλπ, τέλος χρήσης πεζοδρομίων και κοινοχρήστων χώρων.

Συγκινητική εκδήλωση στο Δεμάτι για τους πεσόντες Κρήτες εθελοντές, 106 χρόνια μετά

Ελάχιστη οφειλόμενη τιμή προς τους πεσόντες Κρήτες εθελοντές στη μάχη της 23ης Δεκεμβρίου 1912 με τους Τούρκους στο ύψωμα Προφήτη Ηλία Δεματίου, απέδωσε ο Δήμος Ζαγορίου και οι φορείς του χωριού παρουσία απογόνων τους, με την εκδήλωση για τα αποκαλυπτήρια επιγραφής με τα ονόματά τους στο μνημείο που είχε ανεγερθεί το 1938 στο εξωκκλήσι της Αγίας Μαρίας.

Η εκδήλωση μνήμης και τιμής πραγματοποιήθηκε το απόγευμα του Σαββάτου 10 Νοεμβρίου σε κλίμα συγκίνησης και υπερηφάνειας, 106 χρόνια μετά τη θυσία των τριών παλικαριών από την Κρήτη και ενός ακόμη που πέθανε σε νοσοκομείο δυο μήνες μετά. Την οργάνωση ο Δήμος Ζαγορίου, η Τοπική Κοινότητα Δεματίου, ο Εξωραϊστικός-Εκπολιτιστικός Σύλλογος Δεματίου «Ο Άγιος Νικόλαος», ο Δήμος Σφακίων Κρήτης και ο Σύλλογος Κρητών Ηπείρου.

Κατασκευή γέφυρας στο Καβαλλάρι

Ευχαριστήρια επιστολή

Η Οικονομική Επιτροπή της Περιφέρειας Ηπείρου στην συνεδρίαση της 30 Νοεμβρίου 2018 ενέκρινε τη δημοπράτηση του έργου «Κατασκευή γέφυρας στο Καβαλλάρι» του Δήμου Ζαγορίου, προϋπολογισμού 378.000 ευρώ.

Όπως είναι γνωστό τον Φεβρουάριο του έτους 2004 είχε καταρρεύσει το «Μεγάλο Πέτρινο γεφύρι» του Καβαλλαρίου.

Ως τοπικός εκπρόσωπος της Κοινότητας Καβαλλαρίου, αισθανόμαι την ανάγκη να ευχαριστήσω δημόσια τον Περιφερειάρχη κ. Αλέξανδρο Καχριμάνη για την ικανοποίηση του αιτήματος όλων των κατοίκων για την δρομολόγηση κατασκευής της γέφυρας που θα καλύψει τις ανάγκες για τις μετακινήσεις των κατοίκων, για τις αγροτικές ασχολίες.

Επίσης θέλω να ευχαριστήσω δημόσια και τον Δήμαρχο Ζαγορίου κ. Βασίλειο Σπύρου, που όλα αυτά τα χρόνια έκανε ό,τι ήταν δυνατόν να κρατάει στην επικαιρότητα την ανάγκη κατασκευής της γέφυρας.

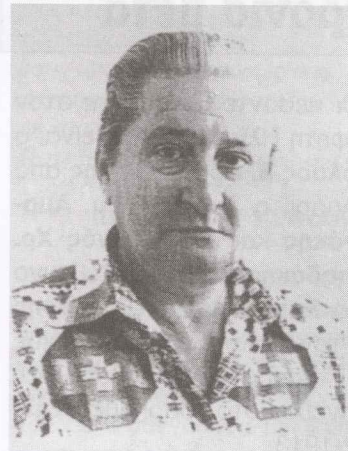
Καβαλλάρι 5 Δεκεμβρίου 2018

Ο τοπικός εκπρόσωπος Καβαλλαρίου
Ευάγγελος Φωτιάδης

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Μνημοσύνη Πάνου Δημ. Τζιόβα

Τιμώντας τη μνήμη του φίλου και συνεργάτη του περιοδικού μας Πάνου Δημ. Τζιόβα ιστοριοδίφη από τους Μελλιγιούς Δωδώνης ένα χρόνο μετά το θάνατό του, δημοσιεύουμε ένα κείμενο από το βιβλίο του «Ηπειρωτικές ηθογραφίες».

Η διαφήμιση

Την παραμονή της γιορτής του πολυούχου Ιωαννίνων Νεομάρτυρα Αη-Γιώργη του έτους 1930, οι αδελφοί Κρίτσα από τους Ασπραγγέλους Ζαγορίου συζητούσαν, καθισμένοι στις αναπαυτικές καρέκλες του κουρείου τους, το οποίο βρισκόταν στην αρχή της οδού Αβέρωφ απέναντι από το σημερινό μέγαρο της Εθνικής Τράπεζας, την τότε κατάσταση της Ηπείρου η οποία άμεσα είχε επηρεάσει το επάγγελμά τους και αναζητούσαν λύση στα πολλά προβλήματα που αντιμετώπιζαν...

Τα δυο αδέλφια σκέφτηκαν πολλές λύσεις, αλλά τελικά κατέληξαν σε μια και μόνη που δεν ήταν άλλη από τη δημοσιογραφική προβολή των επαγγελματικών ικανοτήτων τους από το Γιαννιώτικο τύπο και μάλιστα έμμετρη...

Η απόφασή τους υλοποιήθηκε λίγες μέρες αργότερα που τοπική εφημερίδα του μεσοπολέμου δημοσίευσε, στη σχετική της στήλη, την παρακάτω έμμετρη διαφήμιση με τον τίτλο: «Σύστασις κουρέως».

– Δεν είναι μες στα Γιάννινα μπαρμπέρης κανείς άλλος
Κανείς σαν τον Απόστολο τον Κρίτσα πλειο μέγας
Κι οπότεν το ξυράφι του στο πρόσπο του σέρνει
Χαϊδευτικά κι ανάλαφρα ύπνος γλυκός σε παίρνει.
Κι οπότεν το ψαλίδι του με το δεξί του πιάνει
Κάθε κεφάλι ακούρευτο αγγελικό το κάνει.
Άλλος μπαρμπέρης σαν κι αυτόν που να θαυμάζουν όλοι
Δεν είναι μες στα Γιάννινα, δεν είναι ουδέ στην πόλη.

Το αποτέλεσμα αυτής της έμμετρης διαφήμισης ήταν άμεσο και συνετέλεσε στο ανέβασμα της πελατείας τους, κάνοντας ταυτόχρονα ξακουστό τον Αποστόλη Κρίτσα, τον προπολεμικό μπαρμπέρη των Ιωαννίνων, ο οποίος ταυτίστηκε, από τους ευχαριστημένους πελάτες του, παλιούς και νέους, αλλά και από τα πειραχτήρια της πιάτσας, με τον μπαρμπέρη της Σεβίλλης.

ΜΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τη Δευτέρα στις 11 του περασμένου Νοέμβρη, είχαμε τη χαρά να δεχθούμε εδώ στα γραφεία της ΙΛΕΖ εκπροσώπους μερικών Πολιτιστικών φορέων του Ζαγορίου. Όλοι τους νέα παιδιά, γελαστά και με διάθεση προσφοράς, τόσο στο περιοδικό, όσο και στον τόπο τους γενικότερα. Ήταν οι εκπρόσωποι των αρχών των παρακάτω χωριών: Ασπραγγέλων, Λάιστας, Τσεπελόβου, Βίτσας, Σκαμνελίου, Κήπων και Κάτω Πεδινών.

Εγινε μια γενική συζήτηση, τόσο για την πορεία και τα προβλήματα του περιοδικού, όσο και για ολόκληρο το Ζαγόρι. Ελπίζουμε η πρωτοβουλία αυτή να έχει συνέχεια. Στη συζήτηση αυτή αναφέρθηκε και μια παλιά (δεκαετία του '80), πρωτοβουλία δημιουργίας μια δευτεροβάθμιας Ένωσης Πολιτιστικών φορέων του Ζαγορίου, που δυστυχώς δεν ευδόκησε τότε. Γνώμη μας και παρακίνησή μας προς τους Σύλλογους την πρωτοβουλία αυτή να την αναλάβουν τώρα οι Σύλλογοι του Ζαγορίου. Ακόμα δική μας ενθάρρυνση ήταν πως κάποιοι από τους νέους που μας επισκέφθηκαν θα μπορούσαν να προσφέρουν στην επιβίωση του Ζαγοριού μέσα από την ενασχόλησή τους μέσα από το Δήμο. Πάντως είναι παρήγορο το ότι νέοι του Ζαγοριού ενδιαφέρονται για τον τόπο τους.

«Το Ζαγόρι μας»

Ζωή Κομποδιέτα - Κομπάρου

Γεννήθηκε στη Θεόπετρα Καλαμπάκας το έτος 1943. Αριστούχος μαθήτρια του γυμνασίου Τρικάλων, απόφοιτη δασκάλα της Παιδαγ. Ακαδημίας Θεσ/νίκης. Διορίστηκε δασκάλα το Νοέμβριο του 1964 στο 2/θέσιο Δημ. Σχολείο Ορθοβουνίου-Καλαμπάκας, λίγα χιλιόμετρα πιο κάτω από τον αυχένα της Κατάρας.

Εργάστηκε σ' αυτό το χωριό 12 χρόνια, στο ίδιο χωριό συναντήθηκε, συνδέθηκε και δημιούργησε οικογένεια με τον Ζαγορίσιο δάσκαλο Μάκη Κομπάρου. Η προσφορά της σ' αυτό το χωριό ήταν ανυπολόγιστη. Μάθαινε γράμματα σε βλαχόφωνα εγκαταλειμμένα παιδιά στη γιαγιά, τον παππού και τη δασκάλα. (Οι γονείς των παιδιών στο σύνολό τους εργάτες στη Δυτ. Γερμανία). Αυτό το διάστημα δασκάλα, αλλά συγχρόνως και δασκάλα οικοκυρικής και νοικοκυροσύνης μαθητών και κατοίκων, γιατρός και νοσοκόμα πρώτων βοηθειών όλων των κατοίκων, δασκάλα παραδοσιακών χορών, πάθος της ο καλός χορός.

Μετατέθηκε ένα χρόνο μετά το Μάκη στην Αθήνα και υπηρέτησε αρχικά σε σχολεία της Νίκαιας του Πειραιά και στη συνέχεια στο Αιγάλεω. Αρκετά χρόνια διετέλεσε διευθύντρια σε πολυθέσια σχολεία του κέντρου των Αθηνών, 16ο Δ.Σ. και συνέχεια στο 10ο Δ.Σ. Αμπελοκήπων.

Εργάστηκε με υπευθυνότητα και η παρουσία της στα δυο παραπάνω σχολεία, άφησε καλή εντύπωση σε μαθητές, γονείς και περίγυρο.

Μεγάλωσε με μεγάλη αγάπη τα δυο της παιδιά Άρτεμη και Αλέξανδρο με πανεπιστημιακές, μεταπτυχιακές σπουδές και σήμερα καταξιωμένα άτομα στις εργασίες τους. Τα δυο της παιδιά, τα παιδικά χρόνια έπαιξαν, μεγάλωσαν και χάρηκαν την τεράστια πλατεία των Ασπραγγέλων.

Η ίδια αγάπησε το χωριό και μαζί με το σύζυγό της, διακοπές και καλοκαίρια δεν έλειψαν και δε στερήθηκαν τον ίσκιο του πλατάνου και τη δροσιά του χωριού. Αγάπησε το σπίτι του συζύγου της, δούλεψε για τη βελτίωση και την επέκτασή του με μεγάλη χαρά.

Της άρεσε ο χορός, ζωντανός και αθλητικός τύπος η Ζωή έδινε πάντα το παρόν στο πανηγύρι των Ασπραγγέλων, αλλά και στο χορό. Στο ίδιο μεσοχώρι μεγάλωσε και χάρηκε τα καλοκαίρια τα δυο της εγγόνια την Κων/να-Ιόλη, σήμερα αρχιτέκτονα και τη Λήδα-Ζωή καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο TWENTE της Ολλανδίας.

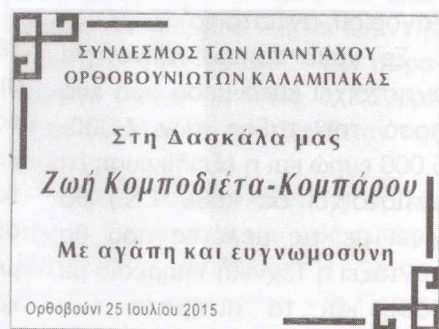
Η Συντακτική Επιτροπή στέλνει στον αγαπητό φίλο, συμπατριώτη και συνεργάτη του περιοδικού μας τα πιο θερμά και ειλικρινή συλλυπητήρια για το χαμό της αγαπημένης συντρόφου της ζωής του. Επίσης τα συλλυπητήρια μας στα παιδιά και στα εγγόνια της!

«Το Ζαγόρι μας»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστώ από καρδιάς, όλους όσους στάθηκαν δίπλα μου σε δύσκολες ημέρες και ώρες, συγγενείς και φίλους, τα δυο μου παιδιά, Άρτεμη και Αλέξανδρο που για ένα πεντάμηνο δεν έλειψαν στιγμή από το πλευρό της μάνας τους και ακόμη όλους όσοι με οποιοδήποτε τρόπο εξέφρασαν την εκτίμηση, την συμπάθεια και την αγάπη τους για εμένα και τη Ζωή μου.

Μάκης Κομπάρους

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

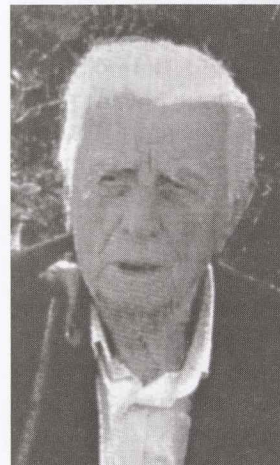
Ο αποχαιρετισμός στον πατέρα μου...

Εγώ πρώτα διαβάζω, και ύστερα σκέφτομαι' και αφού σκεφτώ καλά αυτά που διαβάζω, επιλέγω να χρησιμοποιώ τη διαλεκτική σκέψη για να γράφω και να καταγράφω.

Να ζεις, να χαιρέσαι την κάθε στιγμή.

Γιατί τι άλλο είναι η ζωή, παρά μικρές, τοσοδούλες στιγμές;

Κώστας Χρ. Ζινδριλής, Ελαφοτοπίτης

Γλυκέ μου πατέρα

Από τις 5 Νοεμβρίου 2018 η σχέση μας πλέον λογίζεται σε παρελθόντα χρόνο. Αλλά τι είναι το παρελθόν, παρά μόνο στιγμές, πολλές μικρές στιγμές που διαμορφώνουν την ιστορία μας. Τι άλλο είναι από τη μνήμη, στα δώματα της οποίας εσύ τώρα ανοικείς; Τι είναι πατέρα ο παρελθόν χρόνος που αγκαλιάζει το βλέμμα σου σ' αυτή την υπέροχη φωτογραφία, και η οποία συμπυκνώνει όλον τον βίο σου; Χαρές και λύπες, ηδονές πόνοι, ενθουσιασμοί και απογοητεύσεις είναι όμτι σμιλεύουν τον χαρακτήρα μας. Έτσι σταδιακά έφτασες κι εσύ, κοντά έναν αιώνα, να παλεύεις ακατάπαυστα, μέχρι το τέλος, μην αφήνοντας να σου ξεφύγει ούτε μία στιγμή ανεκμετάλλευτη.

Μέχρι το τέλος στάθηκες όρθιος, πραγματικός πολεμιστής της ζωής. Μέχρι το τέλος είχες το νου σου ακέραιο, την ορμή σου σφύζουσα. Γνώριζες όμως ότι η έξοδος ήταν κοντά, ή τουλάχιστον το διασθανόσουν. Ναι πατέρα μου το γνώριζες. Γι' αυτό έγραψες μέσα στο καλοκαίρι το τελευταίο σου κείμενο. Γι' αυτό χαιρέτισες όλα τ' αδελφια σου, τα ξαδέλφια σου και τους αγαπημένους φίλους. Γιατί κατάλαβες πως ζύγωνε το τέλος. Κι ενώ παλιότερα ανησυχούσες πολύ για το θάνατο, μια παράξενη ηρεμία σε διακατείχε το τελευταίο διάστημα, πως και είχες ολοκληρώσει τον σκοπό ου. Πως μέσα στο διάβα του χρόνου, εσύ πρώτος από τα αδελφια σου ήρθες στη ζωή και πρώτος θα έφευγες.

Όμως κι εγώ καιρό τώρα γνώριζα την απόφαση της ψυχής σου. Κι αυτό με βοήθησε αφάνταστα να προετοιμαστώ για το «συμβάν» της αναχώρησής σου. Λυπάμαι, θρηνώ και πονώ ως ένυλο ον, για τον αποχωρισμό μας. Μα ως όντως ον, χαίρομαι βαθιά για το πού θα πας. Και χαίρομαι διότι ο οβόλος σου, το νόμισμα που να πληρώσεις στον Χάροντα για να σε περάσει απέναντίς τα πεδία του Άϊδη, δεν είναι αυτό που σου έβαλε η μαμά στο χέρι σου κατά την νεκρώσιμη ακολουθία. Αλλά είναι ο βίος σου όλος πατέρα μου –ένας βίος καλός, μετρημένος, ενάρετος.

Δεν ήταν εύκολος βίος. Τουλάχιστον στο πρώτο μισό του. Αλλά μήπως οι δυσκολίες δεν είναι αυτές που δίνουν την ευκαιρία στον άνθρωπο να υψωθεί πάνω από τον εαυτό του; Μήπως οι δυσκολίες δεν είναι αυτές που ενεργοποιούν την προσπάθεια; Γι' αυτό και η γενιά σου υπήρξε μια ένδοξη γενιά, ένα φωτεινό παράδειγμα για όλους μας, για το πώς πρέπει κανείς να αντιμετωπίζει την ζωή. Γιατί αυτό που μετράει σε τελική ανάλυση δεν είναι το πώς ακούγες, αλλά το πώς να αποκτήσει μια ευδοιμονική οπτική για τη ζωή και τις αντιξοότητες της. Γιατί πατέρα τι θα ήταν η χαρά χωρίς την λύπη, η ηδονή χωρίς τον πόνο, η αγάπη χωρίς το μίσος; Τι θα ήταν η γέννηση χωρίς τον θάνατο, ησ τάση χωρίς την κίνηση; Τι θα ήταν ακόμη οι εποχές χωρίς την εναλλαγή τους –η άνοιξη χωρίς το φθινόπωρο, το καλοκαίρι χωρίς τον χειμώνα; Όποιος συλλογιστεί βαθιά πάνω στις αντιθέσεις της ζωής, μπορεί να κατανοήσει τον απώτερο σκοπό της. Μπορεί τότε να αντιληφθεί γιατί η αρμονία, όπως είπε ένας μεγάλος Έλληνας φιλόσοφος, προκύπτει μέσω διαμάχης. Και εφεξής θα στενίξει την ζωή σαν

ΜΝΗΜΗ ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΧΡ. ΖΙΝΔΡΙΑΗ

Ο Κώστας Ζινδριλής απ' το Τσερβάρ της πατρικής γενιάς πρώτο βλαστάρι, ξαφνικά πολύ βαριά αρρωσταίνει και το χωριό ολόκληρο πικραίνει.

Σύζυγος τρυφερός γεμάτος χάρη με δυο ανθούσι και τη νια του ζευγάρι. Έναν αιώνα ζει και υγιαίνει αλλά δυστυχώς χθες αίφνης διαβαίνει.

Εσήμανε καμπάνα την ταφή του, εθρήνησε ο κόσμος τη θανά του, σύσσωμο το χωριό τον προβοδίζει.

Γαλήνιος φαντάζει στη στρωμένη του γλυκιά είναι ακόμη η μορφή του, άυλος τον άλλο κόσμο γνωρίζει.

Μενέλαος Στ. Κιόπουλος

μια ορμή κίνησης, σαν μια δυνατότητα εξέλιξης και όχι απλώς σαν μια ευκαιρία για να λουφάξει.

Ο θάνατος πατέρα δεν είναι κάτι τρομερό. Είναι η σχέση μας με την ζωή που τον κάνει να φαντάζει ως τέτοιο. Είναι που ζούμε τον περισσότερο καιρό μέσα από αυτοματισμούς και συνήθειες, που μαγνητίζουν την προσοχή μας, αποκόβοντάς μας έτσι από την εσωτερική θεά. Είναι που νομίζουμε πως τα πράγματα δεν μεταβάλλονται και πως παραμένουν πάντα τα ίδια. Κι αυτό επειδή αντιλαμβανόμαστε την υλική πραγματικότητα ως τη μόνη δυνατή, αναλλοίωτη και σταθερή. Στην πραγματικότητα όμως «θάνατος δεν υπάρχει για κανέναν, παρά μόνο φαινομενικά». Η γένεση δεν είναι παρά τροπή της ουσίας σε φύση, ενώ ο θάνατος ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή τροπή της φύσης σε ουσία, όπως πολύ σοφά προείπε ο Απολλώνιος ο Τυανεύς, στην Επιστολή του προς τον αυτοκράτορα Βαλέριο, όταν ο τελευταίος είχε περιέλθει σε βαθιά μελαγχολία μετά τον θάνατο του γιου του. Αυτό δεν υποστηρίζει εξάλλου η κβαντική φυσική, που και αυτή με τη σειρά της ακυρώνει το φαινόμενο του θανάτου. «Δεν θα πεθάνουμε ποτέ!», λέει ο Μάνος Δανέζης, καθότι η ισοηθική ύλη είναι απλώς «μια περιοχική αυξημένης τιμής της πυκνότητας ενέργειας, που γύρω της σχηματίζεται κάποιο πεδίο βαρύτητας». Πράγμα που σημαίνει ότι «η εξέλιξη μιας υλικής ύπαρξης εξαρτάται από τις μεταβολές της πυκνότητας της ενέργειάς της».

Συνεπώς, αν πρέπει να μας τρομάχει κάτι, πατέρα, αυτό δεν είναι ο θάνατος' είναι το γεγονός της ίδιας της ζωής ως εναλλαγής καταστάσεων, ψυχικών και μη' είναι ότι εμείς οι ίδιοι φοβόμαστε να αλλάξουμε, να μεγαλώσουμε, να επεκταθούμε εσωτερικά, βιώνοντας βαθιές εσωτερικές αλλαγές και μεταμορφώσεις, που μας κάνουν να αναθεωρήσουμε την οπτική μας για τα πράγματα' είναι ότι φοβόμαστε να ανοιχτούμε στο καινούργιο, γιατί αυτό απειλεί την ίδια την φυσική μας δομή, που ρέπει στην βολή, στην άνεση και στην ιδιότητα. Φοβόμαστε, πατέρα, να σπάσουμε το κέλυφος του εγώ, την κλειστή δομή της προσωπικότητάς μας. Διότι πράγματι είναι ρομερό πράγμα να ανοίγεις στο άγνωστο, σε ό,τι σε υπερβαίνει' είναι τρομερό να ακούς το κάλεσμα του απείρου εντός σου, και να εγκαταλείπεις τα πάντα για να το ακολουθήσεις' να προέρεσαι ενάντια στο ρεύμα της ζωής, ενάντια στην φυσική αναγκαιότητα, και να ανοίξεις την πεπατημένη. Όποιος πραγματικά θέλει το δοκίμασε αυτό, ξέρει καλά τι εννοώ. Όποιος θυσίασε ό,τι πολύτιμο διέθετε ως βεβαίωτη για ένα νεύμα απροσδιόριστο, μια προσδοκία ή μια ιδέα, γνωρίζει τι βαθύ τίμημα πληρώνει ένας ιδεαλιστής, ένας αληθινός οραματιστής, προκειμένου να της δώσει σώμα, να την υλοποιήσει.

Κι εσύ, πατέρα μου, υπήρξες ένας αγνός ιδεαλιστής' ένας άνθρωπος που ονειρευόσουν μια καλύτερη και πιο δίκαιη κοινωνία' ένας ευγενής άνθρωπος που αγαπούσες τον συνάνθρωπο, και εστίαζες πάντα στην καλοσύνη, στη γνώση και στην προσφορά. Βαθιά μεταφυσικά ερωτήματα – τι είναι και αν υπάρχει Θεός, αν υπάρχει ζωή μετά τον θάνατο – δεν ήταν στο βεληνάκι σου. Ως απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα ανέτρεχες στην ασφάλεια της επιστήμης, κυρίως της κλασικής φυσικής του 19ου αιώνα, που δεν άφηναν περιθώρια για θεωρήσεις πέραν της μαθηματικής λογικής και του «ορθού λόγου». Εξ ου και η προτίμησή σου στους επικορύτους, και τους ρεαλιστές φιλοσόφους. Εξ ου και η αγάπη σου για το νυν, τον παρόντα χρόνο. Εξ ου και η προσήλωσή σου στη ζωή, σε απλά καθημερινά πράγματα –μια καλή παρέα, μια ενδιαφέρουσα συζήτηση, ένας εκλεκτός μεζές με ένα ποτηράκι τσίπουρο–, όλα αυτά ανέβαζαν την διάθεση για συζήτηση και έδιναν τροφή στη διαλεκτική σκέψη.

Το καφενείο υπήρξε ο τόπος της σχολής, ο τόπος που ελάμβαναν χώρα όλα τα καθημερινά δρώμενα. Εκεί, με ένα σφηνάκι τσίπουρο, ο απλός μεζές, που έτερπε τον λάρυγγα, γινόταν ηδύτερος με τον σπινθήρα της σκέψης. Και έτσι, με έναν τρόπο μαγικό, το πεπερασμένο γινόταν άπειρο' η δε μετάβαση από τον μικρόκοσμο στον μακρόκοσμο, από το απειροελάχιστο στο άπειρο, γινόταν ακαριαία' φυσικά και αβίαστα. Καθόλου δεν ενδιέφερε αν το θέμα προς συζήτηση είχε περιθώρια πρακτικής εφαρμογής. Αρκούσε μόνον ο ακαδημαϊκός χαρακτήρας της, η ορμή του λέγειν, η χαρά μιας υψηλοδονούμενης επικοινωνίας. Ήταν αυτή που κρατούσε το πνεύμα σου σφριγηλό, και σε έκανε να θάλλεις μέσα στην ασπρόμαυρη καθημερινότητα. Ξέρνους στη δομή σου, δεν ήταν δύσκολο για σένα να ταξιδεύεις σε μακρινούς γαλαξίες και σε άλλα σύμπαντα. Διψούσες για νέες ανακαλύψεις, γιατί πίστευες ότι η επιστήμη μπορούσε να απελευθερώσει τον άνθρωπο από τις προλήψεις και τις δεισιδαιμονίες. Και επειδή χρησιμοποιούσες κατά κόρον τη γλώσσα της επιστήμης για να παρουσιάσεις τα επιτεύγματά της, πολύ λίγοι ήταν αυτοί που μπορούσαν να σε παρακολουθήσουν, χωρίς να κουράζονται από την ατέρμονη εκδίπλωση των σκέψεών σου.

Κατ' αυτόν τον τρόπο ύφαινες λεπτό με το λεπτό, μέρα με τη μέρα, το αύλο σώμα σου. Κατ' αυτόν τον τρόπο έζησες και μας μεγάλωσες. Κι όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου, έτσι, σε μία στιγμή, αποφάσισες να πετάξεις πραγματικά στο σύμπαν που αγαπάς. Πλιότερρες μέσα από τα χέρια μου χωρίς να το καταλάβω. Κάρφωσες τα μάτια σου στον ουρανό, λες και έβλεπες, ή μήπως να, όλη την παρελθούσα ζωή σου. Δεν μπορούσα να κάνω τίποτε άλλο, από το να σε κρατώ στην αγκαλιά μου. Ήθελα να είμαι δίπλα σου, και πράγματι ήμουν, στη μετάβασή σου αυτή, και ας την καθυστέρησαν για λίγο οι γιατροί της εντατικής. Το ραντεβού σου με το επέκεινα είχε κλειδώσει. Η κλεψύδρα είχε γυρίσει αναποδα' είχες διαβεί πλέον τις πύλες του αοράτου.

Πατέρα, καλή επιστροφή' σου εύχομαι οίκαδε. Εκεί κάπου στα φωτεινά Ηλύσια πεδία, είθε η όψη σου να γεμίσει χαρά όλους εκείνους που σε περίμεναν.

Όσον για εμάς δώ κάτω, φρονώ πως μας έδωσες ένα τρανό παράδειγμα για το πώς να παραμένει κανείς ζωντανός, φρέσκος, μαχητής και ωραίος ως Έλληνα, ακόμη κι αν είναι ενενήντα πέντε χρονών.

Πατέρα, χαίρομαι αληθινά που ήμουν κόρη σου. Αντίο!

Η κόρη σου ΠΟΛΥΞΕΝΗ Κ. ΖΙΝΔΡΙΑΗ

ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ
Θάνατοι

– Ο **Μιχαήλ Τσεργιογιάννης** της Ευρυδίκης και του Κων/νου που είχε γεννηθεί στις 14-2-1926 στους Φραγκάδες αναπαύτηκε για πάντα στις 17-9-2018 στα Άνω Πεδινά. Συλλυπητήρια θερμά.

ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ
Γεννήσεις

– Η **Έλενα Μιλέγιωφ** και ο **Πάνος Λαιμογιάννης** απόκτησαν πρωτότοκο υγιέστατο αγοράκι στην Αθήνα στις 4-11-2018! Να ζήσει γερός και τυχερός ο πρώτος εγγονός της Ζηνοβίας Γκιολέκα και τέταρτο διατέγγονο του Γιώργου Γκιολέκα!

Θάνατοι

– Στις 16-11-18 αναπαύτηκε για πάντα στο χωριό μας ο 76χρονος **Θεόδωρος Σιδέρης** συζ. Βασιλικής Χρ. Ρούντα.

– Στις 11-12-18 προδόθηκε απ' την καρδιά του ο **Κυριάκος Τσάτσης** του Δημητρίου και της Αριστέας Ρούντα που είχε γεννηθεί το 1933. Ανάλαφρο το Ανω-Ραβενιώτικο χρώμα που σκεπάστηκε.

Συλλυπητήρια στους συγγενείς των εκλιπόντων.

ΑΡΙΣΤΗ**Θάνατοι**

– Η **Ελένη συζ. Αντωνίου Μαματζάκη**, το γένος Ευτέρπης και Κων/νου Σπανού που είχε γεννηθεί στην Αρίστη την 1-10-1932 αναπαύτηκε για πάντα εκεί στις 21-11-2018.

Συλλυπητήρια

– Η **Σταυριάνθη Μπέλλου** του Δημητρίου Παπαγιάννη που είχε γεννηθεί το 1933 στο Μαυροβούνι, είχε παντρευτεί τον Κων/νο Μπέλλο που έγινε ιερέας και απόκτησαν έξι παιδιά. Στις 6-12-2018 αναπαύτηκε για πάντα στον Ασκό Θεσσαλονίκης, όπου έμενε! Συλλυπητήρια!

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ**Θάνατοι**

– Η **Ανδρομάχη Κορέλη** χήρα του Νικήτα το γένος Κασκανάκου που είχε γεννηθεί το 1918 στα Πετράλωνα Ζίτσας αναπαύτηκε στις 26-10-2018 στον Άγιο Νικόλαο Κοπάνων.

– Η **Ζωή Κομπάρου** σύζυγος Χρυσόστομου το γένος Κομποδιάτα που είχε γεννηθεί στη Βασιλική Καλαμπάκας Τρικάλων στις 16-8-1943 αναπαύτηκε για πάντα στην Αγία Παρασκευή Αττικής στις 2-11-2018.

Συλλυπητήρια στους συγγενείς των εκλιπόντων.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ**ΒΙΤΣΑ****Θάνατοι**

– Ο **Χαρίσης Αχιλλέας** του Σταύρου και της Ερμιόνης γεννήθηκε το 1937 και πέθανε στις 13/10/2018.

ΒΩΒΟΥΣΑ**Θάνατοι**

– Η **Χαρίση Αγγελική** γεννήθηκε το 1936 και πέθανε στις 19/9/2018.

ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ**Θάνατοι**

– Η **Αικατερίνη Μπάρκα** της Πανάγιως και του Αθανασίου που είχε γεννηθεί το 1936 αναπαύτηκε για πάντα στη Μυροίνη Πρέβεζας στις 19-11-2018. Θερμά συλλυπητήρια!

ΔΕΜΑΤΙ**Βαπτίσεις**

– Ο **Ευθύμιος Μπαζαλέκος** και η **Ερμιόνη Ναούμη** βάπτισαν το γιο τους στους Μηλιωτάδες στις 16-9-2018 και τον είπαν Αγγελο. Να ζήσει.

Θάνατοι

– Η **Ελένη Σιούλα** του Ιωάννη και της Λαμπρινής Αγγέλη που είχε γεννηθεί το 1922 αναπαύτηκε στους Μηλιωτάδες στις 17-11-2018. Συλλυπητήρια

ΔΙΚΟΡΦΟ**Θάνατοι**

– Η **Σπυριδούλα Δαρδακούλη** το γένος Γραβάνη είχε γεννηθεί στις 28-7-1947 στους Φραγκάδες Ζαγορίου. Αναπαύτηκε στις 11-12-2018. Ανάλαφρο το γιαννιώτικο χρώμα που σκεπάστηκε! Συλλυπητήρια!

ΔΟΛΙΑΝΗ**Συγχαρητήρια**

– Θερμά συγχαρητήρια στην **Λευκοθέα-Σεραφίνα** του Μιχάλη Μπόττη και της Μαρίας Φιλίππου, εγγονή της Λευκής Σαφάκα-Μπόττη που ορκίστηκε πτυχιούχος Νομικής του Δημοκρίτειου Παν/μίου Θράκης στις 3-12-2018 και ξεκίνησε μεταπτυχιακό στο Δημόσιο Δίκαιο. Καλή σταδιοδρομία! Ανθόσπαρτοι νάναι οι δρόμοι που ανοίγονται μπροστά της.

ΕΛΑΤΟΧΩΡΙ**Βαπτίσεις**

– Η **Μαρία Σπύρου** και ο **Ιωάννης Παπαγεωργίου** βάπτισαν στις 29-9-2018 το γιο τους και του έδωσαν δυο ονόματα: Χαράλαμπος - Βασίλειος στο Αρχιμανδρείο Ιωαννίνων. Να ζήσει γερός και τυχερός.

Θάνατοι

– Ο **Βλαχιώτης Δημήτριος** του Γεωργίου και της Μαρίας γεννήθηκε το 1924 και πέθανε στις 25/10/2018.

– Η **Καραγιάννη Βασιλική** γεννήθηκε το 1932 και πέθανε στις 6/10/2018.

ΗΛΙΟΧΩΡΙ**Χειροτονία**

– Χειροτονήθηκε από τον Μητροπολίτη Ιωαννίνων κ.κ. Μάξιμο στο Ηλιοχώρι ο **Γεώργιος Τριανταφύλλου** που το ήθελε τόσο πολύ, από μικρό παιδί. Καλή Ιερωσύνη να έχει! Να είναι γερός και δυνατός, τώρα που ντύθηκε το ράσο.

ΙΤΕΑ**Θάνατοι**

– Ο **Κων/νος Βλάχος** του Χρήστου και της Γλυκερίας που είχε γεννηθεί στις 4-6-1951 στην Ιτέα απεβίωσε στις 18-8-2018 στην Ελβετία. Συλλυπητήρια.

– Η **Φεβρωνία Ζώη** της Μαρίας και Γεωργίου Κυριάκη είχε γεννηθεί στις 10-5-1929 αναπαύτηκε στην Ιτέα στις 17-11-2018. Συλλυπητήρια

ΕΛΑΤΗ-ΚΑΛΟΥΤΑ**Γεννήσεις**

– Ο **Γρηγόριος Κλούρας** της Αθηνάς και του Ιωάννη και η Ξανθούλα Στεφάνου της Βάσως και του Σάκη έγιναν γονείς υγιέστατου αγοριού στις 31-10-2018. Να ζήσει γερός και τυχερός ο πρωτότοκος γιος.

ΚΑΛΟΥΤΑ**Θάνατοι**

– Ο **Στέφανος Στεφάνου** του Πέτρου και της Ελευθερίας είχε γεννηθεί στις 8-5-1924 απεβίωσε στα Γιάννενα και κηδεύτηκε στην Καλουτά την 1-10-2018.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ**Θάνατοι**

– Ο **Κων/νος Παπαγεωργίου** της Ελλάς και του Παντελή που είχε γεννηθεί το 1961 από τις 10-11-2018 αναπαύεται για πάντα στο αγαπημένο του Καπέσοβο. Θερμά συλλυπητήρια.

– Ο **Δημήτριος Βογάς** που είχε γεννηθεί το 1937 έφυγε απ' τη ζωή. Αναπαύτηκε κοντά στον αδικαστικό γιο του Σταμάτη από τις 27-11-2018. Συλλυπητήρια.

ΚΑΡΥΕΣ**Θάνατοι**

– Η **Καραγιάννη Ελένη** γεννήθηκε στις 30/3/1930 και πέθανε στις 13/10/2018.

– Η **Γεράκου Αγγελική** γεννήθηκε το 1927 και πέθανε στις 18/9/2018.

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ**Βαπτίσεις**

– Η **Κλεονίκη Στούκα** και ο **Ευάγγελος Νταχρής** βάπτισαν το κοριτσάκι τους και της έδωσαν δυο ονόματα Λαμπρινή Ηλέκτρα! Να ζήσει γερή και τυχερή!

ΛΑΪΣΤΑ**Βαπτίσεις**

– Ο **Φίλιππος Μέμος** και η **Ελπίδα Στεφανία Παππά** βάπτισαν την κόρη τους Μαρία στις 7-10-2018 στον Προφήτη Ηλία στα Καρδαμίσια.

Να ζήσει γερή τυχερή και νυφούλα να την καμαρώσουν.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ**Θάνατοι**

Η **Ευφημία Πεζοδρόμου** του Ιωάννη και της Ελευθερίας αναπαύτηκε στο Κοιμητήριο Αγ. Ειρήνης στην Αίγινα στις 20-11-2018. Θερμά συλλυπητήρια.

ΜΕΣΟΒΟΥΝΙ**Θάνατοι**

– Ο **Ηρακλής Κιόσης** της Κασσιανής και του Αθανασίου που είχε γεννηθεί στις 2-2-1934 στο Μεσοβούνι αναπαύτηκε για πάντα στους Αγ. Αναργύρους Καματερού Αττικής. Συλλυπητήρια.

– Η **Αθηνά Κωστοπούλου** της Ευρύκλειας και του Νικολάου Γκέκα που είχε γεννηθεί το 1917 αναπαύτηκε για πάντα στις 18-11-2018 στο Μεσοβούνι. Συλλυπητήρια θερμά. Να ζήσουν οι απόγονοί της και τα χρόνια της να πάρουν! Συλλυπητήρια.

ΜΗΛΙΩΤΑΔΕΣ

– Η **Σιούλα Ελένη** του Ιωάννη και της Λαμπρινής που γεννήθηκε το 1922, πέθανε στις 17/11/2018.

ΠΑΠΙΓΚΟ**Βαπτίσεις**

– Η **Ζηνοβία** και ο **Ιωάννης Κοττίκας** βάπτισαν το γιο τους και του έδωσαν το όνομα **Προμηθέας**. Να τους ζήσει γερό και δυνατό.

– Ο **Κων/νος Οικονομίδης** και η **Σοφία Κοράκη** βάπτισαν το δεύτερο γιο τους και του έδωσαν το όνομα **Δαμιανός!** Να ζήσει γερό και τυχερό.

ΠΕΤΡΑ**Βαπτίσεις**

– Ο Αντιδήμαρχος Ζαγορίου **Κων/νος Παπακώστας** και η **Παναγοπούλου Γεωργία** βάπτισαν τον πρωτότοκο γιο τους στις 23-9-2018 στην Αγία Παρασκευή Πέτρας και του έδωσαν το όνομα Μάριος. Να ζήσει γερό και τυχερό.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ**Θάνατοι**

– Ο **Χατζής Κων/νος** γεννήθηκε το 1936 και πέθανε στις 19/9/2018.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ**Βαπτίσεις**

– Ο **Ζαχαρίας Λασηθιωτάκης** και η **Σμαράγδα Λαμπρινού** βάπτισαν το κοριτσάκι τους στην Αθήνα στις 26-8-2018 και την είπαν Δέσποινα! Να ζήσει γερή και τυχερή!

Θάνατοι

– Η **Γεωργία χήρα Αριστοτέλη Τσουμάνη** το γένος Παπαρούνα που είχε γεννηθεί στη Λάιστα στις 28-8-1930, απεβίωσε στην Αθήνα και από τις 6-9-2018 αναπαύεται στο Σκαμνέλι για πάντα!

– Η **Παρασκευή Χατζηγιάννη** που είχε γεννηθεί το 1932 αναπαύτηκε στις 14-9-2018 στο Σκαμνέλι.

– Η **Ανθούλα Μιχαλάκη** χήρα του Μιχαήλ το γένος Τάγκα που είχε γεννηθεί στο Κουκούλι στις 25-5-1942 αναπαύτηκε στο Καρτέρι Θεσπρωτίας στις 14-11-2018.

– Η **Βασιλεία χήρα Κουσουρή** το γένος Τζιάσιου που είχε γεννηθεί το 1924 αναπαύτηκε για πάντα στο Σκαμνέλι στις 24-11-2018.

– Ο **Λεωνίδας Τσουμάνης** που είχε γεννηθεί το 1950 αναπαύτηκε για πάντα στο Σκαμνέλι την 10-11-2018.

– Η **Χαρίση Χρυσάνθη** γεννήθηκε το 1932 και πέθανε στις 22/10/2018.

Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς των εκλιπόντων!

ΤΡΙΣΤΕΝΟ**Θάνατοι**

– Η **Μαρία Οικονομίδη** της Αρετής και του Περικλή είχε γεννηθεί το 1919 στο Τρίστενο, όπου και αναπαύτηκε στις 10-11-2018. Νάχουν την ευχή της και να της πάρουν τα χρόνια οι απόγονοί της!

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ**Βαπτίσεις**

– Η **Μαρία Γκούρη** και ο **Βαγγέλης Βούλγαρης** βάπτισαν το τρίτο παιδάκι τους και το είπαν Γεώργιος Να τους ζήσει με υγεία, χαρά, ευτυχία!

– Η **Αγνή** και ο **Μιχαήλ Παπά-ζογλου** βάπτισαν το γιο τους και του έδωσαν το όνομα Σάββας. Να τους ζήσει γερό και δυνατό!

Θάνατοι

– Ο **Χριστόδουλος Ζησιδης** του Ζήση και της Γιαννούλας που είχε γεννηθεί στις 20-8-1929 απεβίωσε στις 31-10-2018 στα Καρδαμίσια και έγινε η κηδεία του την 1-11-2018 στο Τσεπέλοβο.

– Ο **Κων/νος Σουλτάνης** του Γεωργίου που είχε γεννηθεί το 1936 αναπαύτηκε για πάντα στο Τσεπέλοβο στις 9-11-2018!

– Η **Φιλομήλα συζ. Γεωργίου Κήττα**, το γένος Θιαμέγκου είχε γεννηθεί το 1930. Την 1-12-2018 έγινε πάνδημη η κηδεία της στο Τσεπέλοβο.

Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς των εκλιπόντων

Επιμέλεια:**Δέσποινα Γκερλέ Μπίτσα****ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ****Γεννήσεις**

– Άλλο ένα Ντιναλεξόπ'λο ήρθε στον κόσμο, ο γιος του **Γιώργου Ντιναλέξη** και της **Νατάσας**. Θερμές ευχές στους γονείς και τους παππούδες τα ανήψια μας Τάκη και Τασία.

Ελένη Δούβλη

Συγχαρητήρια

– Στον αγαπημένο μου ανηψιό **Αθανάσιο (Θάνο) Βαζάκα**, γιο του αδελφού μου Ιωάννη Βαζάκα του Αθανασίου και της Ζωής Παπαϊωαννίδου του Δημητρίου, που πήρε το πτυχίο του ηλεκτρολόγου μηχανικού του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης, εύχομαι καλή σταδιοδρομία και συγχαρητήρια.

Η θεία σου Βαζάκα Αθανασίου Βασιλική και οι θείοι σου Γεώργιος Βαζάκας και Ελένη Κανδρέλλη.

ΣΚΑΜΝΕΛΙ

– Οι πρωτοχορευτές του Συνδέσμου Ζαγορισιών **Αλέξανδρος Λιώλος** και η δική μας **Στεφανία Μακαρίου**, κόρη της Βουλευτού Μερόπης Τζιούφη απόκτησαν τον πρώτο τους γιο.

Θερμές ευχές.

Ελένη Δούβλη

Διόρθωση εις το σθόν**ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ****Γάμοι**

– Η **Παρασκευή Κατσιούρα** και ο **Γιάννης Γάκης** παντρεύτηκαν την Κυριακή 28 Οκτωβρίου 2018. Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Χαρά Παπαδοπούλου

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ**ΑΡΙΣΤΗ**

– Αντί στεφάνου στη μνήμη της **Ελένης Μαλαντζάκη** στον Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου Αρίστης προσέφεραν χρηματικά ποσά, τα παιδιά της, τα εγγόνια της Ελένη και Αντωνία, Γεωργία, Αγγελική, Άννα Αθανασοπούλου και τα παιδιά της, Άννα Κολόμβου, οικογένειες: Νικολάου και Μιχαήλ Μπέλλου, Ουρανίας Μιχαήλ, Δημητρίου Ντάκουλα, Χρυσούλας και Αλεξάνδρας Νικολαΐδη, Ανδρέα Οικονόμου, Δημητρίου Γκατζέ.

Στον Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Αρίστης η οικογένεια Αθανασίου Πρίστου.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί.

ΒΙΤΣΑ

– Εις μνήμην **Κων/νου Ζινδριλή** κατέθεσαν χρημ. ποσόν για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Κάτω Βίτσας οι οικογένειες: Χριστόδουλου Παπαδημητρίου, Δημητρίου Σταμούλη, Βασιλείου Βασδέκη, Ευσταθίου Βασδέκη, Τρωάδας Βασδέκη, Αικατερίνης Ραδίτσα.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

– Στη μνήμη **Δημητρίου Βογά** κατατέθηκαν στην Εκκλησιαστική Επιτροπή Καπεσόβου χρηματικά ποσά από τις οικογένειες: Τάκη Βαρζάκα, Τάσου Πίπα, Φαίδωνα Κυρίμη, Στέφανου Βογά, Ανδρέα Σαρηγιάννη, Αιμίλιου Σαρηγιάννη, Ερμιόνης Σαρηγιάννη, Βασιλείου Δαλκαβούκη, Χρήστου Ράπτη, Κάιτης Κοντοδήμου, Ελένης Κύρκου και τις κυρίες Ιωάννα Αναγνωστοπούλου & Σοφία Νουσιάδη.

Η Εκκλ. Επιτροπή ευχαριστεί.

– Στη μνήμη **Κώστα Παπαγεωργίου** κατατέθηκαν στην Εκκλησιαστική Επιτροπή Καπεσόβου χρηματικά ποσά από τις οικογένειες: Γεωργίου Παπαγεωργίου, Ευγενίας Κοντοδήμου, Αμαλίας Κοντοδήμου, Ελένης Ρούση, Αντωνίου Μπενέκου, Κων/νού Χασόγια, Κάιτης Κοντοδήμου, Ελένης Κύρ-

– Στη μνήμη **Ευαγγελίας Ρούνα**, χρηματικό ποσό στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου η οικ. Γεωργίου Τάσιου του Βασιλείου.

– Η εκκλησιαστική επιτροπή χρηματικό ποσό στον εκπαιδευτικό Σύλλογο Φραγκάδων.

Η Εκκλ. επιτροπή ευχαριστεί.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ - ΚΑΠΕΣΟΒΟ ΓΑΜΟΙ

– Ο **Γιάννης Ντιναλέξης**, δευτερότοκος γιος του δικού μας Αποστόλη Ντιναλέξη, δικηγόρου και της Άννας Βαρζάκα, δασκάλας, την Παρασκευή 23 Νοεμβρίου στο Δημαρχείο Ιωαννίνων, έσμιξε τη ζωή του με την αγαπημένη του **Καλλιόπη (Πόπη) Νούσιου** από την Σιταριά του γειτονικού μας Παγωνίου.

Οι ευχές ολόκληρου του Διοικητικού Συμβουλίου της ΙΛΕΖ και της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού μας, να έχουν οι νεόνυμφοι βίον ανθόσπαρτον και ανέφελον. Στους γονείς τους να τα χαρούν και με εγγόνια.

«Το Ζαγόρι μας»

ΕΥΡΩ 100

Κράλιος Αλέκος
Σφαγγός Άλκης

ΕΥΡΩ 90

Τσακαλίδης Θεόδωρος
Ζαχαράκη Βασιλική

ΕΥΡΩ 60

Μπασογιάννης Ναπο-
λέων

Τσίνης Νικόλαος
Χαρισιάδου Αλίκη
Σακελλαρίου Κων/νος
Μαβίδης Ιωάννης
Ρέμμος Αναστάσιος
Οικονόμου Αμαλία
Βλαχόπουλος Ευάγγελος
Βασδέκης Μιχαήλ
Τζόκας Κων/νος
Μακρή Μαρία
Θεμελή-Ιωάννου Ολυμπία
Βαταβάλης Στέφανος
Βαταβάλη Μαρίκα
Σταθάς Δημοσθένης
Δεμάτης Λεωνίδα

ΕΥΡΩ 50

Ζαρόπουλος Χρήστος
Παπανδρέου Μαρίκα

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Χαρισιάδου Ευγενία
ΧΗΤΟΣ ΑΒΕΕ
Ελισάφ Μωυσής
Ξάνθος Αλέξιος
Παππάς Ιωάννης

ΕΥΡΩ 40

Βλαχοπούλου-Αναστα-
σίου Αλίκη

ΕΥΡΩ 30

Μασούρας Ιωάννης
Βουζοπλής Γιώργος
Παπαγεωργίου Ευθαλία
Βαλαούρας Λεωνίδα
Σπυρόπουλος Βασίλειος
Καραγιάννης Ηλίας
Στρούλιας Γιώργος
Κωστοπούλου Άννα
Ιωαννίδης Δημήτριος
Τσουμάνης Χρήστος
Τσουμάνης Σπυρίδων
Πανταζή Βασιλική
Κέντρος Νικόλαος
Στεργίου Βασίλειος
Λατίνου Καλυψώ
Μουδόπουλος Χαρά-
λαμπος

Τζόκας Ευστάθιος
Ζηκοπούλου Όλγα
Γουνόπουλος Χριστό-
δουλος

Θάνος Βασίλειος
Μάτσικας Πασχάλης
Καρβούνης Κων/νος
Μανούση Ευρυδίκη
Τζουμάκας Μιχαήλ
Τζιόμπος Κων/νος
Βούρβος Νικόλαος
Λέντζαρης Ιωάννης
Κατσουλίδης Κων/νος
Βαρζώκα Αλεξάνδρα
Γκωλέτης Γιώργος
Τσονίδης Ιωάννης
Καμινάρης Νικήτας
π. Σιουσιόπουλος Αθα-
νάσιος

Δρούγκας Αλέξιος
Σπανού Μαρία
Τσελίδης Αναστάσιος
Αναγνωστόπουλος Πα-
ναγιώτης

Τσιρώνης Αθανάσιος
Σάββα Πολύμνια
Μανίκα-Ξάνθου Ευάν-
δρα

Γεωργίου Χρήστος
Βαρζώκας Αναστάσιος
Ιωαννίδη Όλγα
Καρακώστα Ευγενία

Καραγιάννης Κων/νος
Τσουμάνης Θεόδωρος
Λούπα-Σακκά Γαλάτεια
Σαφαρίκα-Ντέτσικα
Μαρία

Γκρουΐδου Αμαλία
Βακολίδης Γιώργος
Μπουκουβάλα Ιωάννα
Γόγολος Ανδρέας
Κακαγιά Δανάη

Τόλογλου Ανδρέας
Δούβλης Βασίλειος
Δούβλη Κλεοπάτρα
Παπαδόπουλος Χρή-
στος

Κικοπούλου Αρτεμισία
Κικόπουλος Μενέλαος
Καλτσούνης Δημή-
τριος

Ζαρόπουλος Ορέστης
Αθανασέλης Σωτήριος
Βλαχοπούλου - Κου-
τρούμπα Μερόπη

Τσιμής Μάκης
Παναγιώτου - Τσέφα
Φωτεινή

Ράπτης Θωμάς
Τσιγαρά Σωτηρία
Λεοντίδης Βασίλειος
Λεοντίδης Ιωάννης

Παπαχρήστου Ιωάννης
Κωστόπουλος Νίκος
Βασδέκη Ευανθία
Μπούρης Γεώργιος

Καραγιάννη Ιουλία
Σακελλαρίδου Θεανώ
Λαδιά Αμαλία
Καπελλίδης Μανώλης

Καραπέτης Ιωάννης
Φερεντίνου Έφη
Ράιος Δημήτριος
Κουλούρης Ιωάννης

Μακρυγιάννης Φίλιπ-
πος

Παπαβρανούσης Χρή-
στος
Στούπης Ιωάννης

Διαμαντή Ισμήνη
Ράπτης Χρήστος
Παπαγεωργίου Γεώρ-
γιος

Ιωαννίδης Θεόδωρος
Ντιναλέξης Δημήτριος
Κλούμπας Ιωάννης
Σπυριδάκης Σωτήριος
Ζαμπακόλας Σωτήριος
Καπελλίδη-Πατσούρα
Δανάη

Βασδέκης Ευστάθιος
Παπαγεωργίου Θουκυ-
δίδης

Καραγιάννη Ανδρομάχη
Ζαχάρη-Φωτίου Μαρία
Κάτσενος Τηλέμαχος
Νούσιας Φρίξος

Λέκκος Θωμάς
Ντινούλης Βασίλειος
Καψάλης Βύρων
Ζωρδούμη Βασιλική

Καππά Νινέτα
Καζαντζής Αριστοτέλης
Βεζύρη Βασιλική
Πολυχρονιάδη Μαγδα-
ληνή

Πίκος Άγγελος
Φραγκούλης Θεοφάνης
Καπελίδης Γεώργιος
Σοκοβέλος Σπύρος

Τζούρδα Φρειδερίκη
Μπουραζέρη Μαριάνθη
Παπάζογλου Εμμανουήλ
Σταυρόπουλος Αθανάσιος

Ρωμανέλη Ουρανία
Λαζαρίδης Κων/νος
Τσουμάνης Δημήτριος
Τζιώρα Ρούλα

Σπύρου Μυρτώ
Βράνος Δαρίτσης
Ράπτη Ελένη
Οικονόμου Ελένη

Μάστακας Γιώργος
Σπύρου Γρηγόριος
Βουγάνης Αναστάσιος
Σίββα Χρυσάνθη

Τσεκούρα Ελισάβετ
Τσεκούρα Πόλυ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ - ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Παρακαλούμε τους συνδρομητές και ανα-
γνώστες μας, κείμενά τους προς δημοσίευση
στο περιοδικό να κατατίθενται ή να στέλνονται
απ' ευθείας στα γραφεία μας και όχι στο τυπο-
γραφείο, ώστε η Συντακτική Επιτροπή να μπο-
ρεί να υπολογίζει τον κάθε φορά διαθέσιμο
χώρο των λίγων πια σελίδων του. Αλλιώς δεν
θα δημοσιεύονται.

Ευχαριστούμε!!
Η Συντακτική Επιτροπή

το ΖΑΓΟΡΙ μας

Ιδρυτής:
ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΕΤΟΣ 1978

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ι.Α.Ε.Ζ.

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΞΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΣΥΝΤΑΣΣΕΤΑΙ

ΑΠΟ ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ
Πρόεδρος
ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
Α' Αντιπρόεδρος
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ
Γεν. Γραμματέας
ΒΑΡΖΩΚΑΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ
Ταμίας

ΖΑΧΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Έφορος Εκδηλώσεων
ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
Μέλος

Αριστίνδην μέλη:
ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ - ΔΟΥΒΛΗ ΕΛΕΝΗ

Εξελεγκτική Επιτροπή

ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ
Πρόεδρος
ΚΑΨΑΛΗΣ ΦΩΚΙΩΝ
Μέλος
ΚΑΜΠΛΕΤΣΑΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ
Μέλος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Περιοδικό «Το ΖΑΓΟΡΙ μας»
Σίνα 4 Ιωάννινα 454 44
και στο Μυροπολείο
ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗ
Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. 26510 26266
Ιωάννινα 45444

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού 30 ΕΥΡΩ
Ευρώπης 40 ΕΥΡΩ
Εκτός Ευρώπης 50 \$ ΗΠΑ

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ

ΡΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ:

Μ. ΔΟΥΒΛΗ - Π. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
28ης Οκτωβρίου 41 (Στοά Καμπέρη)
Τηλ. 26510 20544 - 26510 27845
Ιωάννινα 454 44

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

— Η **Αγγελική Ζούμπου** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 50 ευρώ στη μνήμη **Νιόβης Δ. Χρόνη** με τη συμπλήρωση 20 χρόνων από το θάνατό της.

— Η **Τζούρδα Φρειδερίκη** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 30 ευρώ στη μνήμη του λατρεμένου της συζύγου **Νέστορα Μεν. Τζούρδα** και των αγαπημένων της εξαδέλφων **Μιχάλη** και **Ευτυχίας Γενναδίου**.

— **Ανώνυμος** προσέφερε στο περιοδικό μας το ποσό των 60 ευρώ.

Θερμές ευχαριστίες.

«Το Ζαγόρι μας»